

Acta

van de Generale Synode Zwolle-Zuid

2008-2009

van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Hoofdstuk 4

Appèlzaken en revisieverzoeken

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Deputaten appèlzaken GS

Artikel 46

27-09-2008

Algemene behandeling rapport deputaten appèlzaken GS

Voorstel: deputaten appèlzaken GS

Materiaal:

1. rapport deputaten appèlzaken GS november 2007;
2. aanvullend rapport deputaten appèlzaken GS augustus 2008, met de notitie *Herziening van uitspraken in kerkelijke appèlzaken (opgenomen in de Acta als Bijlage 4.1)*

Besluit 1:

1. bij (de voorbereiding van) een uitspraak door een meerdere vergadering op een verzoek om herziening/revisie van een appèluitspraak dient de meerdere vergadering de term 'revisie' te vermijden. De passende term is 'herziening', indien nodig onder de aanvulling: "van een appèluitspraak";
2. van een appèluitspraak kan bij de kerkelijke vergadering die de appèluitspraak heeft gedaan, geen herziening worden gevraagd indien tegen die uitspraak (hoger) appèl kan worden ingesteld of kon worden ingesteld bij een meerdere vergadering. Herziening van een appèluitspraak van een classis of van een particulier synode is dus niet mogelijk;
3. herziening van een appèluitspraak van de generale synode is slechts in bepaalde gevallen mogelijk. De mogelijkheid van herziening is niet bedoeld om het geschil waarin uitspraak is gedaan opnieuw ter beoordeling te kunnen voorleggen;
4. herziening van een appèluitspraak van de generale synode is slechts mogelijk:
  - a. op verzoek van een partij in het geschil dat bij de appèluitspraak is beslecht;
  - b. indien sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de appèluitspraak en die, waren zij bij de generale synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.

Onder nieuwe feiten of omstandigheden wordt in ieder geval niet verstaan

  - a. feiten of omstandigheden die de generale synode bekend waren bij het doen van de appèluitspraak, tenzij aannemelijk wordt gemaakt dat met deze feiten of omstandigheden geen rekening is gehouden;
  - b. feiten of omstandigheden die door degene die het verzoek om herziening doet niet zijn gemeld ter gelegenheid van het appèl, hoewel het op diens weg had gelegen dat wel te doen;
5. indien de generale synode besluit tot herziening van een appèluitspraak, bevat deze uitspraak zo nodig een aanwijzing van de rechtsgevolgen van die uitspraak;
6. personen die bij (de voorbereiding van) de besluitvorming over de appèluitspraak waren betrokken behoeven zich niet te onthouden van medewerking aan (de voorbereiding van) de besluitvorming omtrent het verzoek om herziening van die uitspraak;
7. regelingen die met dit besluit in strijd zijn worden door dit besluit vervangen;
8. ten tijde van dit besluit reeds ingediende verzoeken om herziening worden behandeld overeenkomstig het recht dat op het tijdstip van indiening gold;
9. de in dit besluit onder 4 vermelde criteria worden opgenomen in de regeling voor de appèlprocedure ad artikel 31 KO van de generale synode. (zie Bijlage 4.2)

Gronden:

1. terminologisch moet een duidelijk onderscheid gemaakt tussen revisie van besluiten die een kerkelijke vergadering neemt op grond van haar normale (bestuurs)bevoegdheid, en herziening van uitspraken die een kerkelijke vergadering doet krachtens haar bevoegdheden als appèlinstantie ex artikel 31 van de Kerkorde;
2. herziening van een appèluitspraak is een vreemd element in de rechtsgang. Indien na de

appèluitspraak een verdere rechtsgang in het appèltraject is uitgesloten, kan als noodklep de mogelijkheid van herziening niet worden gemist. Voor appèluitspraken die kunnen worden gecorrigeerd in hoger appèl, geldt dat niet. Bovendien zou een uitbreiding van de mogelijkheid tot herziening van appèluitspraken van deze mindere vergaderingen de weg naar de einduitspraak onnodig en onwenselijk vertragen;

3. een verzoek om herziening is geen appèl als bedoeld in artikel 31 van de Kerkorde en moet ook feitelijk niet als zodanig gaan functioneren. Met de appèluitspraak van de generale synode in laatste instantie is een einduitspraak gedaan in het geschil;
4.
  - a. een appèluitspraak bindt als rechterlijke uitspraak slechts de partijen in het geschil;
  - b. de gegeven criteria sluiten aan bij het uitzonderlijke karakter van de mogelijkheid een rechterlijke uitspraak te herzien. Een duidelijke richtlijn bevordert een eenduidige afdoening van herzieningsverzoeken en daarmee de rechtszekerheid voor partijen. Met toepassing van deze criteria wordt voorkomen dat een herzieningsverzoek feitelijk toch wordt behandeld als ware het een nieuwe appèlmogelijkheid;
5. besluit 1.5 brengt een parallel aan met wat wordt bepaald in artikel 18, aanhef en onder f, van de regeling voor de appèlprocedure ex artikel 31 KO van de generale synode;
6. besluit 1.6 onderscheidt ook hier de behandeling van een herzieningsverzoek duidelijk van een appèl. Bij herziening is geen sprake van rechter zijn in eigen zaak, omdat uitsluitend wordt gezien of sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden. Als daarvan sprake is, volgt een beoordeling (mede) op basis van die feiten of omstandigheden. Het voorwerp van het geschil is daarmee veranderd;
7. met aannamen van dit besluit wordt duidelijk gemaakt dat sprake is van een nieuw beoordelingskader;
8. hoewel het niet geheel duidelijk is of verzoeken om herziening thans worden afgehandeld volgens duidelijke (rechts)regels, is het uit een oogpunt van rechtszekerheid aangewezen dat reeds ingediende verzoeken niet worden beoordeeld aan de hand van regels die pas nadien zijn gaan gelden. Voor zover dergelijke verzoeken reeds werden beoordeeld aan de hand van criteria die – zakelijk – overeenkomen met dit besluit is er uiteraard geen reden voor een uitzondering;
9. met opname van besluit 4.1 in de *Regeling voor de appèlprocedure ad artikel 31 KO van de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (regeling 2008)* wordt de kenbaarheid en duidelijkheid bevordert van de beperkte mogelijkheden voor herziening van een appèluitspraak. Dat is van belang voor partijen die bij een appèlzaak zijn of waren betrokken, voor de meerdere vergaderingen en voor degenen die wensen te weten of voor hen de mogelijkheid voor herziening van een appèluitspraak openstaat, hoewel zij geen partij waren.

Besluit 2:

1. deputaten voor appèlzaken décharge te verlenen onder dankzegging voor de door hen verrichte arbeid;
2. opnieuw een deputaatschap voor appèlzaken bij de generale synode te benoemen, dat de behandeling van bezwaarschriften op de generale synode voorbereidt;
3. de termijn van appèl te blijven stellen op een periode van drie maanden na verzending van het besluit van de particuliere synode;
4. de kerken op te roepen iedere uitspraak op een bezwaarschrift te voorzien van een motivering die aan de bezwaarde(n) wordt bekendgemaakt;
5. de meerdere vergaderingen op te roepen:
  - a. iedere beslissing op een bezwaarschrift te voorzien van een voorlichtende mededeling met betrekking tot het instellen van appèl binnen een periode van drie maanden;
  - b. personen aan te wijzen die een genomen besluit kunnen toelichten bij de meerdere vergadering waar een eventueel voortgezet appèl zal dienen;
  - c. een appèlregeling op te stellen die nauw aansluit bij de generale Appèlregeling;
6. de *Regeling voor de appèlprocedure ad artikel 31 KO van de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (regeling 2008)* vast te stellen (zie Bijlage 4.2)
7. het deputaatschap opdracht te geven een bijdrage te leveren aan de verbetering van de

behandeling van appèlzaken door meerdere vergaderingen (toerusting van appèldeputaten) en hiervoor een budget beschikbaar te stellen van € 3.000,--.

Gronden:

1. in grote lijnen voldoet de huidige werkwijze goed;
2. het komt voor dat er veel tijd verloopt voordat men in appèl gaat. De 'regel van Dordrecht 1893' dat – indien in de beslissing niet kan worden berust – zo spoedig mogelijk appèl moet worden ingesteld, is nog niet voldoende bekend en in de praktijk lastiger hanteerbaar dan een vaste termijn;
3. een onvolledige, slordige en nonchalante behandeling van een bezwaar leidt vrijwel altijd tot grote ergernis en kan veel kwaad bloed zetten;
4. Als tegen een appèluitspraak bij een meerdere vergadering 'hogere' appèl wordt ingesteld, kan de 'hogere' appèlinstantie er behoefte aan hebben dat de betreffende uitspraak of de gevolgde procedure wordt toegelicht. Onduidelijk is wie die toelichting kan geven: de desbetreffende vergadering is immers inmiddels reeds ontbonden. Een bepaling in de 'modelregeling', waarin staat aangegeven dat de classis/particuliere synode personen aanwijzen die het genomen besluit eventueel kunnen toelichten bij appèl, zou dit kunnen oplossen;
5. voor de kenbaarheid van de beroepsgang is het verstandig niet te werken met allerlei verschillende regelingen: een zekere uniformiteit biedt houvast aan bezwaarden en aan de kerkelijke vergaderingen zelf;
6. toerusting blijft nodig om de kwaliteit van de kerkelijke rechtspraak te waarborgen en waar mogelijk verder te verbeteren.

Bespreking

Van deputaten appèlzaken zijn bij de bespreking aanwezig de brs. ir. W. Haitsma, mr. P.Lourens, ds. J. Ophoff, mr. D.A.C. Slump en P.L. Storm. Allereerst stelt de preses besluit 1 aan de orde, over de te volgen procedure rondom herziening.

Mr. D.A.C. Slump geeft eerst een toelichting. De notitie van deputaten is als Bijlage 4.1 bij deze Acta gevoegd. Volstaan kan worden derhalve met een korte samenvatting van hetgeen Slump naar voren brengt.

Er is een aantal redenen om tot nadere regelgeving over te gaan. In de eerste plaats is het belangrijk dat geschillen binnen niet al te lange tijd beslecht worden. Er behoort geen slepende onzekerheid te zijn, maar partijen dienen zo spoedig mogelijk te weten waar ze rechtens aan toe zijn. Dat is overigens iets anders dan overtuigd zijn. Dat laatste is niet de taak van een rechter, maar zal of langs andere weg of helemaal niet bereikt worden. Een appèl kan op twee manieren eindigen. In de eerste plaats – en dat zou de grondhouding dienen te zijn - onderwerp je je aan de uitspraak van een meerdere vergadering. Mocht er echter reden zijn om in appèl te gaan, dan kan dat bij de meerdere vergadering. Aan de GS is eventueel het eindoordeel gegeven.

Momenteel is er verwarring tussen revisie en appèl. Het kan voorkomen dat een zaak vijf keer door de meerdere vergaderingen behandeld wordt. Eerst wordt aan de classis revisie gevraagd van een uitspraak, dan wordt appèl ingesteld bij de PS, dan revisie bij de PS en tenslotte appèl bij de GS. En ook daarvan kan dan nog revisie worden gevraagd. Aan deze praktijk wil deze regeling een einde maken. Je kunt tegen een uitspraak alleen in appèl gaan bij een meerdere vergadering. Alleen in het geval je het oneens bent met de uitspraak van de GS bestaat de mogelijkheid herziening aan te vragen. Deze gang van zaken stemt overeen met die in het wereldlijk recht. De term *herziening* is hier gereserveerd voor alleen deze mogelijkheid: het vragen van een nieuwe uitspraak van een GS over een uitspraak in appèl gedaan door haar voorgangster. *Revisieverzoeken* zijn alleen die verzoeken die de synode bereiken in haar optreden als bestuurder, niet in haar hoedanigheid als rechter.

Een tweede vraag is dan aan welke criteria deze herzieningsverzoeken moeten voldoen. Welnu, anders dan bij revisieverzoeken dienen hier zaken naar voren te komen, feiten of omstandigheden, die ten tijde van de uitspraak niet bekend waren bij de GS en, indien wel bekend, zouden geleid hebben tot een andere uitspraak. Het gaat hier dus apert niet om een andere weging van wel bekende feiten of om andere argumenten. In dat laatste geval blijven we breien aan een kous die nooit afkomt. Het is dan gezien dit kader ook logisch dat juist degenen die het appèl eerder beoordeeld hebben dit

opnieuw bekijken. Zij zijn immers het beste in staat om te beoordelen of er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden. Dit wijkt af van de praktijk tot nu toe, waarin juist degenen die op een vorige synode betrokken waren bij de uitspraak buiten de uitspraak worden gehouden.

Een laatste punt van belang: een uitspraak in appèl gedaan bindt enkel de partijen op wie de uitspraak betrekking heeft. Zij zijn dus ook de enigen die eventueel herziening aan kunnen vragen. Weliswaar kan een uitspraak op een bepaald moment een bredere werking in zich dragen – maar de jure bindt het slechts beide partijen. Zo'n uitspraak is dan niet meer dan een oriëntatiepunt voor de kerken. Een uitspraak in appèl kan dus per definitie geen leeruitspraak zijn. De rechter zit nooit op de stoel van de wetgever. Mochten kerken over een bepaald standpunt een leeruitspraak willen, dan staat de weg open om via art. 30 KO een uitspraak aan de GS te ontlocken over een bepaalde zaak.

Vanuit de vergadering klinkt grote instemming met de voorstellen en het heldere rapport van deputaten. Het is goed dat deze zaken nu helder geregeld zijn. Er zijn maar een paar vragen. Er wordt gesteld dat zaken die al aanhangig zijn gemaakt volgens de oude normering behandeld worden. Maar is die wezenlijk anders dan deze regelgeving? Van belang ook bij dit onderwerp is de bepaling in de appèlregeling dat de meerdere vergadering personen aanwijst die een toelichting kunnen geven. Is dat wel handig? Dan krijg je toch een vervolg op de uitspraak.

Wat het laatste betreft is er sprake van een misverstand. Het gaat hier niet over het aanwijzen van mensen die een besluit kunnen toelichten bij partijen, maar om het aanwijzen van personen die namens een mindere vergadering kunnen optreden als woordvoerders bij een voortgezet appèl. Concreet: de classis houdt op te bestaan op het moment dat de voorzitter de vergadering sluit. Indien appèl wordt ingesteld tegen de uitspraak van de classis dienen er mensen te zijn die op de PS namens de classis als partij in geding het woord kunnen voeren of nadere uitleg geven. Om dit misverstand te voorkomen wordt besluit 2.5b aangepast ten opzichte van het eerdere voorstel van deputaten.

Wat besluit 1.8 betreft: het is een vrij standaard overgangsbepaling dat je niet tijdens het spel de spelregels mag veranderen. Of er oud recht bestaat op dit gebied is juist wat onzeker, vandaar dat nu tot nadere regelgeving is besloten. Er is geen eenduidige lijn te trekken uit de hantering van art. 31 in het verleden. Er wordt wel gezegd dat je dan uit moet gaan van de meest gunstige bepaling. Maar dat is een risicovolle aangelegenheid. Want meest gunstig voor wie?

Er is geen behoefte aan een tweede ronde. Besluit 1 wordt met algemene stemmen genomen.

Over besluit 2 bestaat weinig discussie. Wel wordt het leermoment genoteerd dat het verstandig is dat moderamen en deputaten appèlzaken aan het begin van de synode even samen om de tafel gaan zitten om te beoordelen hoe en wanneer de zaken het beste behandeld kunnen worden. Nu waren er commissies op de voorstellen gezet, wat onnodige vertroebeling en vertraging heeft opgeleverd.

Er wordt gevraagd of de termijn tussen zending van een voorstel van deputaten aan de GS van 14 dagen wel kan. Zou een synode niet iets meer tijd moeten krijgen? Deputaten antwoorden dat het feitelijk nauwelijks meer aan de orde is. Nu er een termijn gesteld is waarbinnen appèllanten na een uitspraak van een PS bij de GS moeten aankloppen, zijn de meeste voorstellen ruim voor het bijeenkomen van de GS voorhanden.

Besluit 2 wordt vervolgens met algemene stemmen genomen.

Artikel 47

10-10-2008

Benoeming deputaten appèlzaken GS:

Op voordracht van het moderamen benoemt de synode de volgende deputaten appèlzaken GS:

<i>primi</i>	<i>afredend</i>	<i>secundi</i>	
A. Bas, Kornhorn	2014	R. Kelder, Bunschoten	2011
L. Bezemer, Wezep (s)	2017	P. Lourens, Zoetermeer	2011
J.P.A. Boersma, Hilversum	2014	A. Morijn, Waddinxveen	2017
D.A.C. Slump, Capelle aan den IJssel	2011	J. Ophoff, Zwijndrecht	2014
P.L. Storm, Vroomshoop	2011		
H. Pathuis, Spakenburg	2014	T. Wendt, Ommen	2017
H. Walinga, Ermelo	2017		

Artikel 48

20-06-2008

Revisieverzoek Acta GS Amersfoort-Centrum 2005, art. 67.

Voorstel: commissie Holland-Zuid

Materiaal:

1. Acta Generale Synode Amersfoort-Centrum 2005, artikel 67;
2. verslag van de hoorzitting van het generaal deputaatschap appèlzaken art. 31 K.O. op 1 juni 2005 inzake het appèl tegen besluiten van de PS Overijssel inzake Kampen-Noord met 11 bijlagen;
3. verzoek om revisie van Acta GS Amersfoort-C 2005, artikel 67, *Besluit* 3, 7, 8, 9 en 10 door de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord (Ichthus) d.d. 23 maart 2007 met 14 bijlagen;

De kerkenraad verzoekt de generale synode uit te spreken dat:

- a. de GS Amersfoort-C 2005 onvoldoende de gebeurtenissen én de op deze zaak betrekking hebbende besluiten van vóór de classis van september 2004 heeft betrokken in haar oordeels- en besluitvorming;
- b. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte bezwaren dienaangaande niet behandeld heeft;
- c. deze gebeurtenissen, classisbesluiten en ingediende bezwaren alsnog overwogen dienen te worden bij de beoordeling van dit revisieverzoek;
- d. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte ongegrond heeft verklaard het bezwaar van Kampen-Noord (Ichthus) dat de classis niet bevoegd was te besluiten dat het instellen van appèl tegen haar besluit geen schorsende werking heeft;
- e. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte ongegrond heeft verklaard het bezwaar van Kampen-Noord (Ichthus) dat de classis in de kwestie Kampen-Noord niet bevoegd was om uit te spreken dat alle kerkenraadsleden dienen terug te treden;
- f. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte *alle* elf broeders van de meerderheid als *wettige* kerkenraad(sleden) heeft beschouwd en meegeteld terwijl dit voor slechts *drie* het geval was;
- g. ten onrechte door de GS Amersfoort-C 2005 gesteld is dat er op 27 september 2004 een besluit is genomen door een kerkenraad (smeerderheid) waarmee het classisbesluit van 23 september 2004 (dat alle kerkenraadsleden dienen af te treden) voor de hele kerkenraad van kracht zou worden;
- h. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte de aan haar voorgelegde bezwaren richting de besluiten van de classis niet heeft gehonoreerd;
- i. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte heeft geoordeeld dat de uitspraak van de classis dat alle kerkenraadsleden dienen terug te treden op goede gronden is genomen;

- j. de GS Amersfoort-C 2005 met haar taxatie van 'onmacht van beide partijen' als oorzaak van verstoorde verhoudingen, geen recht doet aan de werkelijkheid;
  - k. de GS Amersfoort-C 2005 ten onrechte stelt dat de predikant, ouderlingen en diakenen van de kerkenraad (Ichthus) geacht moeten worden 'daadwerkelijk te zijn teruggetreden' (zoals grond 3 van besluit 11 stelt);
  - l. de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord (Ichthus) erkend dient te worden als wettige kerkenraad van de gemeente te Kampen-Noord;
4. aanvulling op het revisieverzoek d.d. 15 februari 2008 met 1 bijlage: Aanvulling. De kerkenraad verzoekt de generale synode
- a. de uitspraak van de Commissie van Beroep in predikantszaken, dat er geen sprake kan zijn van een wettig (meerderheids)besluit van de kerkenraad op maandag 27 september 2004, mee te nemen in de besluitvorming;
  - b. wat door ds. E. Hoogendoorn in zijn beroepschrift is verwoord onder 'Bezwaren tegen uitspraken van de Commissie van Beroep' onderdeel I d.d. 15 februari 2008 te beschouwen als een aanvulling op de overwegingen en argumenten van de kerkenraad in het revisieverzoek en die in rekening te brengen bij de besluitvorming.

Besluit:

de generale synode besluit de gevraagde uitspraken niet te doen.

Grond:

de Generale Synode Amersfoort-Centrum 2005 heeft, zoals blijkt uit de besluittekst, alle ter beschikking gestelde gegevens in rekening gebracht. Er waren geen zaken van vóór de uitspraak van de classis Kampen d.d. 24 september 2004 in appèl aan haar voorgelegd. Verder stelt de kerkenraad van Kampen-Noord (Ichthus) zelf dat er van nieuwe feiten, die dateren van voor de uitspraak van de GS Amersfoort-C 2005 en toen niet bekend waren, geen sprake is. Ook heeft de kerkenraad niet kunnen aantonen dat de besluiten van de GS Amersfoort-C 2005 evident fout en/of onvolkomen zijn. *[Materiaal 3 a, b en c]*

Voor een goed begrip bij onze broeders en zusters in Kampen-Noord (Ichthus) hecht de generale synode eraan te laten zien hoe zij de uitspraken van de GS Amersfoort-Centrum 2005 heeft getoetst.

- a. De kerkenraad van Kampen-Noord (Ichthus) gaat er in zijn argumentatie met betrekking tot de al dan niet opschortende werking van een appèl aan voorbij, dat overnemen van het oordeel van de classis Kampen niet leidt tot strijdigheid met het Woord van God en de kerkorde, en dat de roeping tot het ambt niet alleen een overtuiging in je hart is dat je door God geroepen bent, maar dat de roeping ook tot stand komt door middel van een besluit van de kerkenraad met medewerking van de gemeente, opdat niemand eigenmachtig het ambt in Christus' kerk bedient. (NGB Art. 31 en K.O. art. 3). *[Materiaal 3 d en f]*
- b. De kerkenraad van Kampen-Noord (Ichthus) gaat er in zijn bezwaar met betrekking tot de bevoegdheid van de classis Kampen aan voorbij, dat
  - 1. de kerkenraad in zijn intentie-verklaring d.d. 26 april 2004 gesteld heeft: "als de raad er niet in slaagt om (voor 1 september 2004) te komen tot een goede onderlinge samenwerking, zal de classis in deze ernstige situatie moeten oordelen". Hetzelfde is vastgelegd in art. 10.2 van de Mediationovereenkomst.
  - 2. de kerkenraad het bevoegde gezag in februari 2004 aan de classis heeft overgedragen, terwijl dat gezag eind september 2004 nog niet aan de kerkenraad was teruggegeven.
  - 3. de classis, uiteindelijk met instemming van heel de kerkenraad, een commissie aangewezen heeft met de volgende algemeen geformuleerde opdracht: "die gezag en zeggenschap krijgen om de goede voortgang te dienen van het plaatselijk kerkelijk leven in de gemeente van Kampen-Noord". *[Materiaal 3 e]*
- c. De classis Kampen heeft geoordeeld, dat niet was gebleken dat het beëindigen van de medewerking aan de mediation door een tiental broeders binnen de gestelde termijn van twintig uur geheel en alleen op hun conto geschreven diende te worden, doordat de mediators geen

schuldigen voor het mislukken van de mediation hadden aangewezen. Het beëindigen van de medewerking van de tien kerkenraadsleden was niet de oorzaak van het mislukken van de mediation, maar gevolg van het feit dat de mediation eigenlijk vanaf het begin geen perspectief had. (Zie ook Eindrapport Mediators.) *[Materiaal 3 f]*

- d. Het besluit van de kerkenraad op 27 september 2004 moet gezien worden als een wettig besluit van de kerkenraad te Kampen-Noord, daar dit besluit voor de kerkenraad genomen is door de daartoe door de classis gemachtigde commissie van drie nadat die de aanwezige kerkenraadsleden had gehoord. De aanwezige kerkenraadsleden conformeerden zich aan het oordeel van de buitengewone classis Kampen.

Niet gesteld kan worden dat de classis, de commissie van drie en de aanwezige kerkenraadsleden geheerst hebben over andere ambtsdragers (vgl. art. 83 K.O.), daar er geen sprake was van afzetting maar van terugtreden (demissionair worden). *[Materiaal 3 f en g]*

- e. De GS Amersfoort-C 2005 heeft terecht geoordeeld, dat de classis Kampen van september 2004 op goede gronden als haar oordeel heeft uitgesproken, dat alle ambtsdragers in Kampen-Noord dienden terug te treden. Gebleken was dat de kerkenraad niet bij machte was zijn interne problemen tot een oplossing te brengen, daar meerdere pogingen daartoe intussen waren mislukt. Daarmee was ook het besluit van de classis van november 2003, dat de broeders met elkaar in gesprek moesten gaan, door de feiten ingehaald. Ratificatie van die besluiten bleek niet mogelijk omdat het gesprek nog niet op gang gekomen was. *[Materiaal 3 h en i]*

- f. De GS Amersfoort-C 2005 heeft de werkelijkheid van de situatie binnen de kerkenraad te Kampen-Noord goed getaxeerd toen zij aangaf, dat de oorzaak van de verstoorde verhoudingen gelegen was in 'onmacht van beide partijen'. Dat er in de kerkenraad sprake was van vastgelopen verhoudingen, blijkt op verschillende momenten uit de stukken:

- in mei 2002 wordt een externe deskundige ingeschakeld vanwege moeiten in de onderlinge samenwerking.
- op 3 februari 2003 besluit de kerkenraad een traject te starten dat gericht is op herstel van de onderlinge verhoudingen.
- in november 2003 spreekt de classis van een verziend vergaderklimaat binnen de kerkenraad.
- op 26 april 2004 neemt de kerkenraad een besluit waarin gesproken wordt over eventuele verschillen in visie en herstel van de onderlinge goede samenwerking. De kerkenraad sprak toen uit, dat niet was vastgesteld dat trouw aan de Schrift, binding aan de gereformeerde belijdenis en gehoorzaamheid die God van ons vraagt, in geding waren.

In de stukken komt geen concreet bezwaar tegen een ambtsdrager (vgl. 1 Tim. 5:19v) naar voren. Beschuldigingen zijn niet met feiten gestaafd of in de kerkelijke weg aan de orde gesteld. *[Materiaal 3 j]*

- g. Nadat de GS Amersfoort-C 2005 de gelding en binding van het door de kerkenraad te Kampen-Noord genomen besluit had vastgesteld, kon zij niet anders dan concluderen, dat de predikant, ouderlingen en diakenen van de kerkenraad te Kampen-Noord (Ichthus) niet de wettige kerkenraad te Kampen-Noord vormden. *[Materiaal 3 k en l]*

- h. De uitspraak van de Commissie van Beroep in predikantszaken dateert van 18 mei 2007 en kan daarom niet worden meegewogen in de beoordeling van het verzoek om herziening van de in appel gedane uitspraken van de GS Amersfoort-Centrum 2005. *[Materiaal 4 a en b]*

Rechtsgevolgen:

- a. de kerkenraad van Kampen-Noord (Ichthus) dient zich bereid te verklaren om mee te werken aan herstel van de eenheid van de Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord en daarbij de ruimte te gebruiken die de kerkelijke besluitvorming van de GS Amersfoort-Centrum 2005 biedt;
- b. in deze weg kan er voor ds. E. Hoogendoorn ruimte komen om weer beroepbaar dienaar van het Woord binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland te zijn.

Procedureafspraken over de behandeling

Medio mei spreekt de synode over de procedure die gevolgd zal worden inzake het revisieverzoek dat er ligt vanuit Kampen-Noord. Op 6 juni worden deze besprekingen afgerond. Er komen twee pun-

ten aan de orde: 1. Behandeling openbaar of besloten en 2. Volgens de huishoudelijke regeling voor revisieverzoeken of volgens de regeling voor appèlzaken.

Openbaar of besloten

Er is een aantal argumenten om dit onderwerp in besloten zitting te behandelen. Het gaat om zaken waarbij veel personen zijn betrokken. Opmerkingen kunnen dan zomaar een eigen leven gaan leiden. Ook willen we graag open met elkaar kunnen spreken. Wel graag transparant zijn over de besluitvorming. Na afloop van de besprekingen zal het besluit publiek worden gemaakt. De synode stemt in met besloten behandeling.

Revisie of appèl

Uit de aard der zaak is het verzoek van Kampen-Noord een revisieverzoek. Dat zou betekenen dat volgens de Huishoudelijke Regeling de leden van de GS Amersfoort-Centrum niet mee mogen oordelen, maar dat verder iedereen aanwezig kan zijn en mee mag oordelen, ook bijvoorbeeld de afgevaardigden van de PS Overijssel. Gezien de betrokkenheid evenwel van die PS en het feit dat je in dit geval kunt spreken over een soort 'hoger beroep' in eenzelfde zaak, waarmee de zaak een rechtskarakter blijft houden, stelt de commissie Holland-Zuid voor om inzake de presentie de appèlregeling te hanteren. Er bestaat feitelijk geen regeling voor deze situatie. De leden van GS Amersfoort-Centrum mogen wel ter vergadering zijn, maar zij hebben geen stem- of spreekrecht. Verder zal ieder persoonlijk zich moeten afvragen of hij of zij betrokken is bij personen in deze zaak en daarom zich zal moeten verschonen. Even wordt nog stil gestaan bij de positie van de deputaten curatoren. Zij zijn echter in deze zaak niet rechtstreeks betrokken. Het enkele feit dat iemand curator is is derhalve geen belemmering aan de discussie deel te nemen.

Uiteindelijk wordt besloten de regeling voor appèlzaken hier te hanteren. De leden van de GS Amersfoort-Centrum besluiten ook niet aan de beraadslagingen deel te nemen.

Bespreking

De behandeling vindt in besloten zittingen plaats op 14 juni en wordt afgerond op 20 juni. De afgevaardigden van de PS-Overijssel en degenen die ook lid waren van de GS Amersfoort-Centrum zijn hierbij niet aanwezig.

Nadat de bespreking in comité is afgerond en bovenstaand besluit is genomen en openbaar gemaakt, leest de preses de volgende verklaring voor:

BEKENDMAKING BESLUIT KAMPEN-NOORD

De generale synode heeft de behandeling van het revisieverzoek uit Kampen laten voorbereiden door de afgevaardigden van Holland-Zuid. Zij waren nog niet eerder bij deze zaak betrokken. Dat geldt ook voor de onafhankelijke rechtskundige die zij naar hun voorstellen hebben laten kijken. In de vergadering waarin nu een besluit is genomen waren alleen broeders aanwezig die zich nog niet eerder met deze zaak hebben bezig gehouden.

Wat is er besloten?

De door Kampen-Ichthus gevraagde uitspraken niet te doen.

Waarom niet?

"De GS Amersfoort-Centrum 2005 heeft, zoals blijkt uit de besluittekst, alle ter beschikking gestelde gegevens in rekening gebracht. Er waren geen zaken van vóór de uitspraak van de classis Kampen d.d. 24 september 2004 in appèl aan haar voorgelegd. Verder stelt de kerkenraad van Kampen-Noord (Ichthus) zelf dat er van nieuwe feiten, die dateren van voor de uitspraak van de GS en toen niet bekend waren, geen sprake is. Ook heeft de kerkenraad niet kunnen aantonen dat de besluiten van de GS evident fout en/of onvolkomen zijn".

Voor een goed begrip bij onze broeders en zusters in Kampen-Noord (Ichthus), hecht de synode eraan ook te laten zien hoe zij de uitspraken van de GS Amersfoort-Centrum 2005 heeft getoetst.

Daarna volgen 8 punten waarin op alle revisievragen van Ichthus antwoord wordt gegeven.

Ook heeft de synode nog gekeken naar de rechtsgevolgen van haar besluit. Daarin is verwoord wat nu van Kampen-Ichthus wordt verwacht en wat voor perspectief dat zowel Ichthus als ds Hoogendoorn biedt.

Wij kunnen niet op de reactie van Ichthus vooruitlopen, maar wat zou het mooi zijn wanneer die is zoals wij in de rechtsgevolgen uitspreken. Dan kun je vervolgens ook vanuit de realiteit van twee gemeenten in Kampen-Noord nadenken over ruimte en tijd voor verzoening. Waarbij dan uiteraard ook van de Eudokia-gemeente het een en ander wordt gevraagd, zeg maar in de geest van 2 Kor.2:5-11.

Tenslotte: we hebben ons alleen nog maar met de revisieverzoeken beziggehouden. De wijze van behandeling van de appèlschriften hangt af van het antwoord op de besluiten van vandaag. Daarover zullen wij contact opnemen met Ichthus.

Artikel 49

20-06-2008

Brieven inzake Kampen-Noord

Commissie Holland-Zuid

Materiaal:

1. brief van br. J.W.G. Meissner, d.d. 8 juli 2006, waarin hij bezwaar aantekent tegen het niet in behandeling nemen van zijn brief d.d. 3 oktober 2005 door de GS Amersfoort-Centrum 2005. Hij verzoekt de GS de nalatigheid van de GS Amersfoort als een ernstig verzuim krachtig te veroordelen en de GK aansprakelijk te stellen voor elke materiële en geestelijke schade die uit dat verzuim voortvloeit. In de brief van 3 oktober 2005 reageert br. Meissner op het door de GS Amersfoort-Centrum 2005 genomen besluit inzake de kwestie Kampen. Hij concludeert, dat de GS Amersfoort op basis van eigen teksten had kunnen oordelen dat de niet teruggetreden predikant en andere ambtsdragers naast hem tot op heden de enige wettige ambtsdragers van Kampen-Noord zijn, en verzoekt de GS haar besluittekst in overeenstemming met deze conclusie te wijzigen.
2. brief van ds. H.P. Dam d.d. 18 februari 2008, waarin hij de synode in overweging geeft de status quo in Kampen-Noord te aanvaarden en beide gemeenten, die van de Eudokiakerk en de Ichthusgemeenschap, te accepteren als gemeenten binnen het verband van de Gereformeerde Kerken. Zijn verzoek komt voort uit de vrees dat een beslissing die ertoe zal leiden dat ds. E. Hoogendoorn en zijn gemeente niet langer deel uitmaken van de Gereformeerde Kerken, ernstige onrust in de kerken zal veroorzaken en wellicht ook het vertrek zal betekenen van andere predikanten en gemeenteleden.
3. brief van br. E. Kadijk, gedateerd maart 2008, waarin hij zich richt tot alle leden van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland en specifiek tot de leden van de synode van 2008 in Zwolle. In deze brief uit hij zijn verdriet over partijschappen in de kerken, met name over de broedertwist in Kampen-Noord. Hij wijst op de grote verantwoordelijkheid van de afgevaardigden op de synode met betrekking tot de beantwoording van de vraag of de Ichthusgemeente en ds. Hoogendoorn nog tot de vrijgemaakte kerken behoren.

Besluit 1:

aan het verzoek van br. Meissner niet te voldoen.

Gronden:

1. zoals br. Meissner zelf opmerkt was de sluitingstermijn voor het inzenden van stukken voor de GS Amersfoort-Centrum 2005 verstreken;

2. de brief van br. Meissner d.d. 3 oktober 2005 is feitelijk een bezwaar tegen de uitspraak van de GS Amersfoort-Centrum 2005 inzake de kwestie Kampen-Noord en kon ook daarom door die synode niet in behandeling worden genomen, daar zij dan moest oordelen over haar eigen besluit.

Besluit 2:

van de brieven van ds. Dam en br. Kadijk kennis te nemen.

Grond:

zowel ds. Dam als br. Kadijk vragen van de synode geen uitspraak. Wel geven zij de synode zaken in overweging die bij de besluitvorming aandacht verdienen. Beiden zijn uit op bewaring en herstel van de vrede in de kerken.

De besluiten zijn met algemene stemmen genomen.

Artikel 50

27-03-2009

Appèlschrift Kampen-Noord inzake besluit classis Kampen

Prealabel

De Generale Synode Zwolle-Zuid 2008 (verder: de GS 2008) zal de kerkenraad (verder KR) van de Gereformeerde kerk te Kampen-Noord (Ichthus) aanduiden als de KR Ichthus, zulks ter onderscheiding van de KR van de Gereformeerde kerk te Kampen-Noord die in de Eudokiakerk samenkomt. Voor de voorgeschiedenis wordt verwezen naar de besluiten van de GS Amersfoort-Centrum 2005 (verder: de GS 2005), opgenomen in de Acta onder Artikel 67.

Voorstel: deputaten appèlzaken

Materiaal:

1. het appèlschrift van de KR Ichthus aan de PS van Overijssel, van 9 februari 2007, voorzien van bijlagen;
2. brief van de PS Overijssel van 20 juni 2007, waarbij het onder 1. genoemd appèlschrift wordt doorgezonden ter behandeling door de GS;
3. het appèlschrift van de KR Ichthus met de titel: "Aansluitend beroep op de GS" van 23 maart 2007, voorzien van bijlagen;
4. stukken die zijn toegezonden door de classis Kampen.

De appèlschriften zijn gericht tegen het besluit van de classis Kampen van 19 oktober 2006 (kenbaar gemaakt op 20 oktober 2006) en moeten – gelet op de daarin opgenomen verklaring - tevens worden beschouwd als een persoonlijk appèlschrift van ds. E. Hoogendoorn.

Procesverloop

1. Op 1 oktober 2005 heeft de GS 2005 – voor zover van belang – uitgesproken
  - a. dat de (overgebleven) leden van de KR van Kampen-Noord die niet hebben besloten zich te gedragen overeenkomstig het oordeel van de classis Kampen van 23 september 2004, niet meer kunnen optreden als het met gezag van een kerkenraad toegerust college; en
  - b. dat de beslissing over de vraag of ds. Hoogendoorn zou moeten worden losgemaakt van de gemeente ligt bij de (nieuwe) KR die naar aanleiding van de besluiten van de classis en de aanvaarding daarvan door de KR moet worden gevormd.
2. Op 29 maart 2006 heeft de KR Kampen-Noord, in een gezamenlijke vergadering met de KR Zwartsluis, ds. E. Hoogendoorn geschorst als predikant van de Gereformeerde kerken in Nederland.

3. Op 1 april 2006 heeft de KR Ichthus uitgesproken dit besluit van de KR van Kampen-Noord niet te erkennen en ds. Hoogendoorn als predikant van de Gereformeerde kerken in Nederland te blijven erkennen en aanvaarden. Als grond wordt onder meer aangegeven dat ds. Hoogendoorn niet onder het gezag van de KR van Kampen-Noord (door hen hier en in de andere stukken aangeduid als “Eudokiaraad”) staat en dat deze KR daarom de bevoegdheid mist om ds. Hoogendoorn te schorsen. Daarnaast is de KR Ichthus van oordeel dat door het aanvragen van herziening van de besluiten van de GS 2005 bij de GS 2008 kerkrechtelijk de mogelijkheid vervalt dat op basis van de besluiten van de GS 2005 besluiten worden genomen over schorsing (en afzetting) van ds. Hoogendoorn.
  4. Op 19 oktober 2006 heeft de classis Kampen (met advies van deputaten ad art. 49 van de Kerkorde van de PS Overijssel) als haar oordeel uitgesproken dat ds. E. Hoogendoorn te Kampen afgezet dient te worden op grond van de artikelen 79 en 80 van de Kerkorde. De classis heeft haar oordeel gebaseerd op drie gronden:
    - a. Ds. E. Hoogendoorn maakt zich schuldig aan openlijke scheurmakerij (art. 80 Kerkorde) door de gemeente te Kampen-Noord weg te roepen achter de KR met diakenen van de Gereformeerde kerk te Kampen-Noord en zelfstandig kerkdiensten te beleggen en een eigen kerkelijk leven te ontwikkelen vanaf 3 oktober 2004.
    - b. Ambtsdragers in de gereformeerde kerken zijn gebonden aan Schrift, Belijdenis en Kerkorde. Om de gemeente te beschermen staat er in het ondertekeningsformulier dat ambtsdragers zich zullen houden aan de uitspraak van de mindere vergadering juist als zij de weg van appèl gaan. Waar deze terughoudendheid door iedere ambtsdrager is beloofd voor situaties waarin de leer van de kerk in geding is, hoeveel te meer dient men zich er dan (naar analogie) naar te gedragen wanneer zaken van een lagere orde – hoe belangrijk zij verder ook gevonden worden – in geding zijn. Ds. E. Hoogendoorn onderwerpt zich niet aan wettig genomen kerkelijke besluiten sinds 27 september 2004, zelfs niet na zijn appèl op de meeste vergadering.
    - c. Ds. E. Hoogendoorn handelt hiermee in strijd met zijn 4e ambtsbelofte, waarin hij beloofde zich te zullen onderwerpen aan de kerkelijke vermaning en tucht, overeenkomstig de kerkorde, indien hij zich in leer of leven zou misgaan (Bevestigingsformulier predikanten).
- Tegen dit besluit van de classis richt zich het appèl van de KR Ichthus en ds. Hoogendoorn.
5. Op 20 oktober 2006 heeft de KR Kampen-Noord – na kennisneming van het oordeel van de classis – besloten ds. E. Hoogendoorn met ingang van heden naar artikel 79 en 80 Kerkorde af te zetten als dienaar van het Woord in de Gereformeerde kerken in Nederland. Tegen dit besluit van de KR Kampen-Noord heeft ds. Hoogendoorn uitdrukkelijk geen appèl ingesteld, omdat hij en de KR Ichthus deze KR niet als wettig erkent.
  6. Op 23 maart 2007 heeft de KR Ichthus (na eerdere aankondiging) bij de GS 2008 herziening verzocht van de besluiten van de GS 2005, aangeduid met de nummers 3, 7, 8, 9 en 10.
  7. Op 20 juni 2008 heeft de GS 2008 besloten aan het verzoek niet te voldoen.

Hoorzitting

Deputaten appèlzaken hebben partijen gehoord op 7 januari 2009. De KR Ichthus was vertegenwoordigd door G. Bikker en J. Hoksbergen; ook waren aanwezig J.T. Sikkema en R. Visscher. Ds. Hoogendoorn was in persoon aanwezig en werd bijgestaan door zijn raadsman, mr. A. Klaassen, advocaat te Veenendaal. De classis Kampen werd vertegenwoordigd door ds. P.L. Voorberg. De KR Kampen-Noord werd vertegenwoordigd door R. de Boer en A.D. Blijdorp. De Generale Synode heeft kennisgenomen van het verslag van de hoorzitting met de aangehechte pleitnotities.

Samenvatting van het geschil

De KR Ichthus en ds. E. Hoogendoorn vragen de GS uit te spreken dat ds. E. Hoogendoorn ten onrechte is geschorst en afgezet en daarom predikant is in volle rechten in de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Besluit:

aan het verzoek niet te voldoen.

Gronden:

1. het appèlschrift richt zich uitsluitend tegen het besluit van de classis Kampen van 19 oktober 2006, genomen o.g.v. artikel 79 KO, waarin zij als haar oordeel uitspreekt dat ds. Hoogendoorn afgezet dient te worden als predikant. Het besluit van de KR Kampen-Noord van 21 oktober 2006 waarbij tot afzetting is besloten, is uitdrukkelijk niet in appèl aangevochten, zodat de uitspraak van de GS op het appèlschrift tegen het classisbesluit voor het besluit van de KR Kampen-Noord geen directe rechtgevolgen heeft. Aangezien de KR Kampen-Noord bij de hoorzitting heeft aangegeven de positie van ds. Hoogendoorn (en de andere gemeenteleden van Ichthus) te willen bezien in het licht van alle besluiten die door de GS worden genomen ten aanzien van Kampen-Noord, in samenhang met de wijze waarop deze besluiten door ds. Hoogendoorn en KR Ichthus worden ontvangen, is het verantwoord het verzoek te lezen als te zijn gericht tegen het oordeel van de classis en te aanvaarden dat de KR Ichthus en ds. Hoogendoorn belang hebben bij een uitspraak van de GS op hun appèlschrift;
2. het overgrote deel van de inhoudelijke bezwaren tegen het oordeel van de classis betreft de gebeurtenissen die zijn voorafgegaan aan en hebben geleid tot de besluiten van de GS 2005. Deze besluiten vormen echter het uitgangspunt bij de beoordeling van dit geschil, te meer nu het tegen een deel daarvan gerichte herzieningsverzoek inmiddels is afgewezen waarbij de GS inzicht heeft gegeven hoe zij de uitspraken van de GS 2005 ook inhoudelijk heeft getoetst. Van de GS kan en mag niet worden verwacht dat zij in het kader van de beoordeling van deze appèlzaak opnieuw, voor de derde maal, de grieven van de KR Ichthus die zijn gericht tegen het handelen van de KR Kampen-Noord en de classis voorafgaande aan het besluit van de classis Kampen van 23 september 2004 zal beoordelen. Het kan de KR Ichthus ook duidelijk zijn dat de in de Kerkorde gegeven mogelijkheid om een geschil in de kerken ter beslechting voor te leggen aan (een) meerdere vergadering(en), niet bedoeld is om net zo lang het eigen gelijk als recht te bepleiten tot het moment dat een meerdere vergadering dat heeft erkend. Daarmee miskent de KR Ichthus het eigen karakter van (kerkelijke) rechtspraak. Daarbij tekent de GS aan, dat zowel de voorbereiding van de besluiten van de GS Amersfoort 2005 door deputaten appèlzaken en van het besluit van GS 2008 over het herzieningsverzoek door een commissie uit de GS 2008, als de besluitvorming door de synodes zelf, hebben plaatsgevonden door personen die niet betrokken waren bij het geschil en daarom onpartijdig konden oordelen. Het is aan de KR Ichthus om de genomen besluiten overeenkomstig artikel 31 KO als bindend te aanvaarden;
3. de classis Kampen heeft op 19 oktober 2006 op goede gronden geoordeeld dat ds. E. Hoogendoorn afgezet dient te worden op grond van de artikelen 79 en 80 van de Kerkorde. De handelwijze van ds. Hoogendoorn ná de uitspraak van de classis Kampen van 23 september 2004 en de daaropvolgende vergadering van de KR Kampen-Noord, is terecht aangemerkt als openlijke scheurmakerij als bedoeld in artikel 80 van de Kerkorde. Daarbij is niet doorslaggevend of deze handelwijze naar het eigen inzicht van ds. Hoogendoorn ook als zodanig moet worden aangemerkt. Het oordeel van de classis dat alle kerkenraadsleden in Kampen-Noord moesten terugtreden vloeide voort uit de onmacht van de kerkenraad (inclusief de predikant) om gestalte geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid om in herderlijke zorg de gemeente te regeren. Juist om te komen tot herstel van die gezamenlijke verantwoordelijkheid dienden alle ambtsdragers terug te treden. Langs deze weg zou ruimte worden gemaakt voor een nieuwe kerkenraad, die wel in staat zou kunnen zijn de gemeente als geheel te leiden en te werken aan herstel van de geschonden eenheid. In die situatie is ds. Hoogendoorn (samen met de andere ambtsdragers van de 'oude' kerkenraad die geen gevolg wilden geven aan de uitspraak van de classis van 23 september 2004) overgegaan tot het beleggen van zelfstandige kerkdiensten en heeft hij de gemeenteleden van Kampen-Noord opgeroepen hen te volgen. Ds. Hoogendoorn heeft de oplossing van de geconstateerde onmacht van de kerkenraad dus niet gezocht in het volgen van de door het kerkverband aangewezen weg om te komen tot herstel van goede leiding aan de gehele gemeente, maar hij is

- overgegaan tot het openlijk scheuren van de gemeente door met een deel van de gemeente een zelfstandig eigen kerkelijk leven op te bouwen. De pretentie dat deze scheur van tijdelijke aard zou zijn acht de GS in het licht van de gegeven omstandigheden niet realistisch, aangezien de beëindiging daarvan geheel afhankelijk is gesteld van een voor hen gunstige uitkomst van de door de KR Ichthus (incl. ds. Hoogendoorn) ingeslagen weg van appèl en later van het verzoek om herziening. Ter vergadering van de classis Kampen op 19 november 2004 heeft de KR Ichthus zich als (wettige) kerkenraad van Kampen-Noord gepresenteerd en ook overigens pretendeert de KR Ichthus openlijk, tot op de dag van vandaag, de wettige kerkenraad van Kampen-Noord te zijn;
4. ds. Hoogendoorn heeft in zijn handelwijze volhard na het instellen van een nieuwe kerkenraad in Kampen-Noord in december 2004 en eveneens na de uitspraken van de GS 2005;
  5. de GS verwerpt nadrukkelijk de stelling van ds. Hoogendoorn dat de vorming van een eigen gemeente noodzakelijk was op confessionele gronden. Zoals de GS 2005 al heeft geconstateerd, vloeiden de onwerkbaarheden in de kerkenraad van Kampen-Noord niet voort uit stellingnamen en gedragingen van kerkenraadsleden of groepen van leden die in strijd waren met de Heilige Schrift of de belijdenis van de kerk. De GS 2008 heeft in de verantwoording van de wijze waarop zij de besluiten van GS 2005 heeft getoetst onder f. al aangegeven dat de kerkenraad in zijn besluit van 26 april 2004 wel spreekt over verschillen in visie en de noodzaak tot herstel van de onderlinge samenwerking, maar uitdrukkelijk uitsprak dat niet was vastgesteld dat trouw aan de Schrift, binding aan de belijdenis en gehoorzaamheid die God van ons vraagt, in het geding waren. In de stukken komt geen concreet bezwaar tegen een ambtsdrager (vgl. 1 Tim 5:19v) naar voren. Beschuldigingen van dien aard zijn niet met feiten gestaafd. De GS is zich er uiteraard wel van bewust dat de tegenstellingen in de 'oude' kerkenraad van Kampen-Noord wel mede hun grond vinden in verschillende opvattingen over de concrete taak en roeping van een gereformeerde kerkenraad in de actuele situatie, maar niet is gebleken dat leden of groepen leden daarbij niet zijn gebleven binnen het kader van Schrift en belijdenis. De opvatting van de KR Ichthus (incl. ds. Hoogendoorn), dat "in de kerkenraad van Kampen-Noord een plaats is ontzegd aan gereformeerde ambtsdragers die de dingen ook in de moderne tijd gewoon willen toetsen aan hét criterium in de Gereformeerde kerken: Gods Woord, alsook de aangenomen Drie Formulieren van Eenheid" moet tegen deze achtergrond worden gezien als een onjuiste taxatie en bevat bovendien een onnodige diskwalificatie van de taakopvatting van de ambtsdragers in de 'oude' kerkenraad die in 2004 wel gevolg hebben gegeven aan de oproep van de classis;
  6. de GS leest in de gronden 2 en 3 van het classisbesluit van 19 oktober 2006 het verwijt aan ds. Hoogendoorn dat hij zich juist met het oog op de bescherming van de gehele gemeente van Kampen-Noord die hij als predikant diende, behoorde te gedragen naar de besluiten die door de kerkelijke vergaderingen zijn genomen. Dit oordeel van de classis is terecht. Van ds. Hoogendoorn, noch van zijn medeambtsdragers van KR Ichthus, noch van de gemeenteleden die hen zijn gevolgd, wordt gevraagd te handelen in strijd met Gods Woord, indien zij, gedurende de periode die zou zijn gemoeid met het appèl op de meerdere vergaderingen, met behoud van gevoelens gevolg hadden gegeven aan hun roeping om de eenheid van de gemeente te blijven zoeken door zich feitelijk te voegen naar het oordeel van de classis. Ds. Hoogendoorn had naar 1 Petrus 5: 2 en 3 elke schijn moeten vermijden heerschappij te voeren over de gemeente. Die schijn heeft hij niet vermeden door zonder overleg met en instemming van de gemeente eigen kerkenraadsvergaderingen en kerkdiensten te beleggen. Ook had hij zich moeten realiseren dat het stichten van een eigen gemeente tot verdere verwijdering zou leiden en het herstel van de eenheid in kerkenraad en gemeente van Kampen-Noord bepaald niet zou bevorderen. De presentatie van de KR Ichthus in geschriften en op de eigen website kan in dit kader niet als terughoudend worden aangemerkt. Tegen de achtergrond van grond 5 kan niet met vrucht worden staande gehouden dat deze handelwijze, ook niet onder de zelf gekozen aanduiding 'dolerend', om 's Heren wil geboden was en strekte tot bescherming van de gehele gemeente van Kampen-Noord;
  7. de KR Kampen-Noord en de classis zijn eerst tot de afzetting overgegaan nadat bleek dat ds. Hoogendoorn de uitspraken van de GS 2005 niet als bindend wilde aanvaarden en – samen met de overige ambtsdrager, als KR Ichthus – herziening van een deel van deze uitspraken verzocht aan de volgende GS. Door deze keuze is de scheuring in de gemeente bestendig

- en de mogelijkheid om te komen tot een herstel van de eenheid van de gemeente voor langere periode uitgesteld. Daaraan doet niet af dat de KR Ichthus aan de KR Kampen-Noord het aanbod heeft gedaan om in onderling overleg te komen tot een 'modus vivendi' voor het naast elkaar laten bestaan van twee (deel)gemeenten ieder onder eigen kerkenraad zolang nog niet door de volgende GS is beslist op het herzieningsverzoek. In dit verband overweegt de GS uitdrukkelijk dat ds. Hoogendoorn en de KR Ichthus zich voor deze optie niet kunnen beroepen op de in de stukken aangehaalde passage uit de Acta van de GS 2005 over de opmerkingen van deputaten appèlzaken ter GS 2005 met betrekking tot de mogelijkheid van het aanvaarden van een status quo als noodoplossing. Zoals blijkt uit de aangehaalde passage heeft deze optie betrekking op de situatie dat de KR Ichthus de besluiten van de GS 2005 als bindend zou aanvaarden. Het tijdelijk aanvaarden van het naast elkaar bestaan van twee (deel)gemeenten als noodoplossing zou dan wellicht nodig blijken te zijn op de weg naar herstel. De optie die door ds. Hoogendoorn is bepleit, is geen tijdelijk aanvaarden van een noodoplossing op weg naar herstel. Het gaan van de weg naar herstel veronderstelt immers ook een beweging van de kant van ds. Hoogendoorn en de KR Ichthus. In het aanbod waarvan ds. Hoogendoorn melding maakt, wordt echter een status quo bepleit ter bestendiging van eigen positie, zonder dat sprake is van ook maar enige concrete aanwijzing dat de door de GS 2005 gewezen weg ook voor ds. Hoogendoorn en de KR Ichthus als begaanbaar wordt gezien;
8. het is op zichzelf niet ondenkbaar dat de classis Kampen had besloten niet mee te werken aan de afzetting van ds. Hoogendoorn zolang door de GS niet op het herzieningsverzoek was beslist. De classis had immers kunnen oordelen dat het in de gegeven omstandigheden wijs is om niet van haar bevoegdheid gebruik te maken. De GS ziet echter geen grond voor het oordeel dat de classis die keuze had behóren te maken. De classis mocht doorslaggevende betekenissen hechten aan de overtuiging dat van de KR Kampen-Noord niet langer gevraagd mocht worden te aanvaarden dat zijn predikant blijft volharden in zijn positiekeuze, nl. het slechts willen erkennen van wettig gezag over hem van de KR Ichthus en het voorgaan in de Ichthus-gemeente die zich beschouwt als voortzetting van Gereformeerde kerk van Kampen-Noord. Daarbij neemt de GS mede in aanmerking, dat uit niets is gebleken dat ds. Hoogendoorn op enigerlei wijze wenst mee te werken aan het opheffen van de breuk in de gemeente, anders dan door uitspraken van de meerdere vergadering die hem en de KR Ichthus in het gelijk stellen in hun visie op de gang van zaken;
  9. een verzoek om herziening van een einduitspraak door de GS is geen appèl als bedoeld in artikel 31 van de Kerkorde. Nog minder dan in Besluit 7 van de GS 2005 al is geoordeeld met betrekking tot een ingesteld appèl, is er reden om te aanvaarden dat er geen verplichting bestaat om zich te gedragen in overeenstemming met een door de meeste vergadering genomen besluit, zolang nog niet op het verzoek om herziening is beslist.

Bespreking

De preses memoreert bij de opening dat de synode al gesloten is. We gaan niet meer in discussie over afgehandelde agendapunten. En ook op verzoeken om stukken alsnog aan synodeleden ter beschikking te stellen gaan we niet in.

Het is goed om weer bij elkaar te zijn. Maar liever met een andere agenda dan we vandaag hebben. We moeten meer doen dan de zaak die voorligt afstandelijk en juridisch behandelen. Daar zijn de broeders en zusters in Kampen niet mee gediend en daarvan is onze God niet gediend.

Ons past verootmoediging. We lezen Daniël 9,3-19. Was de zonde van Israël Daniël te verwijten? Toch schaamt hij zich. Voor God en mensen. Hij is een met zijn broeders. Wat gebeurd is, is onder ons gebeurd. En het gaat om de zaak van de Heer. Om zijn naam en eer. Daarom moeten we eerst om *vergeving* vragen dat zoiets in ons midden kon gebeuren. Vgeving, omdat het ons, als kerken tot heden niet gelukt is de zo gehoopte verzoening tot stand te brengen. Die houding bewaart voor afstandelijkheid. Ook al heeft een rechter een zekere distantie nodig, hij hoeft zijn hart niet thuis te laten. Als hij eerst in zijn eigen hart kijkt, wat zal dat de rechtspraak over anderen ten goede komen. Zo gaat aan ons bidden om wijsheid en inzicht de bede om vergiving en zelfkennis vooraf. En dan bidden we met Daniël: "Here, luister naar ons. Here vergeef ons. Here verhoor ons gebed. Wacht niet langer en grijp in. Omwille van uw grote naam. Want uw naam is verbonden aan uw kerk in deze wereld, de gemeente waarvoor uw Zoon zijn kostbaar bloed heeft gegeven."

Van deputaten zijn aanwezig br. W. Haitsma, ds. R. Kelder, ds. J. Ophoff, ds. H. Pathuis en br. D.A.C. Slump. De afgevaardigden van de PS Overijssel zijn niet bij de vergadering aanwezig, evenals sommige synodeleden die zich vanwege persoonlijke betrokkenheid hebben verschoond. De preses deelt mee dat direct nadat de synode haar besluiten heeft genomen de partijen daarover geïnformeerd zullen worden. De gronden onder die besluiten zullen later worden gezonden om het moderamen de gelegenheid te geven nog naar zorgvuldige formuleringen te kunnen kijken. Verder deelt hij mee dat de kerk van Kampen-Zuid aangeboden heeft waar nodig en mogelijk van harte bereid te zijn een rol te spelen in het vervolg op de uitspraak, onder meer in zaken als opvang en bemiddeling. Ook heeft de kerk van Kampen-Zuid in het bijzonder de kerken in de classis Kampen opgeroepen voorbede te doen voor het werk van de synode in deze zaak.

Hierna gaat de synode verder in besloten zitting.

Artikel 51

27-03-2009

Appèlschrift Kampen-Noord inzake besluit Commissie van Beroep in predikantszaken

UITSPRAAK van de Generale Synode Zwolle-Zuid 2008 als bedoeld in artikel 16 van de Regeling van de Commissie van Beroep in predikantszaken (vastgesteld door de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005, Acta, Bijlage 3.4) op het beroep van ds. E. Hoogendoorn te Kampen tegen de uitspraak van de Commissie van Beroep van 18 mei 2007 in de geschillen tussen ds. Hoogendoorn en de kerkenraad van de Gereformeerde kerk van Kampen-Noord.

Prealabel

De Generale Synode Zwolle-Zuid 2008 (verder: GS 2008) zal de kerkenraad van de Gereformeerde kerk te Kampen-Noord (Ichthus), de kerkenraad van (het deel van) de gemeente in Kampen-Noord dat sinds 3 oktober 2004 samenkomt in het Ichthuscollege en waarvan ds. Hoogendoorn deel uitmaakt, aanduiden als de KR Ichthus, zulks ter onderscheiding van de KR van de Gereformeerde kerk te Kampen-Noord die in de Eudokiakerk samenkomt, verder aan te duiden als de KR Kampen-Noord. Voor de voorgeschiedenis wordt verwezen naar de besluiten van de GS Amersfoort-Centrum 2005 (verder: de GS 2005), opgenomen in de Acta onder Artikel 67 en de besluiten van de GS Zwolle-Zuid 2008 van heden in de appèllen van de KR Ichthus en ds. Hoogendoorn tegen de uitspraak van de classis Kampen van 19 oktober 2006 inzake (het oordeel over) de afzetting van ds. Hoogendoorn als predikant in de Gereformeerde kerken in Nederland.

Procesverloop

1. Op 1 oktober 2005 heeft de GS 2005 – voor zover van belang – uitgesproken
  - a. dat de (overgebleven) leden van de KR van Kampen-Noord die niet hebben besloten zich te gedragen overeenkomstig het oordeel van de classis Kampen van 23 september 2004, niet meer kunnen optreden als een met het gezag van een kerkenraad toegerust college; en
  - b. dat de beslissing over de vraag of ds. Hoogendoorn zou moeten worden losgemaakt van de gemeente ligt bij de (nieuwe) KR die naar aanleiding van de besluiten van de classis en de aanvaarding daarvan door de KR moet worden gevormd.
2. Op 29 maart 2006 heeft de KR Kampen-Noord, in een gezamenlijke vergadering met de KR Zwartsluis, ds. E. Hoogendoorn geschorst als predikant van de Gereformeerde Kerken in Nederland.
3. Op 1 april 2006 heeft de KR Ichthus uitgesproken dit besluit van KR van Kampen-Noord niet te erkennen en ds. Hoogendoorn als predikant van de Gereformeerde kerken in Nederland te blijven erkennen en aanvaarden. Als grond wordt onder meer aangegeven dat ds. Hoogendoorn niet onder het gezag van de KR van Kampen-Noord (door hen hier en in de andere stukken aangeduid als “Eudokiaraad”) staat en dat deze KR daarom de bevoegdheid mist om ds. Hoogendoorn te schorsen. Daarnaast is de KR Ichthus van oordeel dat door het aanvragen van herziening van de besluiten van de GS 2005 bij de GS 2008 kerkrechtelijk de mogelijkheid vervalt dat op basis van de besluiten van de GS 2005 besluiten worden genomen over schorsing (en afzetting) van ds. Hoogendoorn.

4. Op 19 oktober 2006 heeft de classis Kampen (met advies van deputaten ad art. 49 van de Kerkorde van de PS Overijssel) als haar oordeel uitgesproken dat ds. E. Hoogendoorn te Kampen afgezet dient te worden op grond van de artikelen 79 en 80 van de Kerkorde. De classis heeft haar oordeel gebaseerd op drie gronden:
  - a. Ds. E. Hoogendoorn maakt zich schuldig aan openlijke scheurmakerij (art. 80 Kerkorde) door de gemeente te Kampen-Noord weg te roepen achter de KR met diakenen van de Gereformeerde kerk te Kampen-Noord en zelfstandig kerkdiensten te beleggen en een eigen kerkelijk leven te ontwikkelen vanaf 3 oktober 2004.
  - b. Ambtsdragers in de gereformeerde kerken zijn gebonden aan Schrift, Belijdenis en Kerkorde. Om de gemeente te beschermen staat er in het ondertekeningsformulier dat ambtsdragers zich zullen houden aan de uitspraak van de mindere vergadering juist als zij de weg van appèl gaan. Waar deze terughoudendheid door iedere ambtsdrager is beloofd voor situaties waarin de leer van de kerk in geding is, hoeveel te meer dient men zich er dan (naar analogie) naar te gedragen wanneer zaken van een lagere orde – hoe belangrijk zij verder ook gevonden worden – in geding zijn. Ds. E. Hoogendoorn onderwerpt zich niet aan wettig genomen kerkelijke besluiten sinds 27 september 2004, zelfs niet na zijn appèl op de meeste vergadering.
  - c. Ds. E. Hoogendoorn handelt hiermee in strijd met zijn 4e ambtsbelofte, waarin hij beloofde zich te zullen onderwerpen aan de kerkelijke vermaning en tucht, overeenkomstig de kerkorde, indien hij zich in leer of leven zou misgaan (Bevestigingsformulier predikanten). Tegen dit besluit heeft de KR Ichthus en ds. Hoogendoorn appèl ingesteld bij de GS 2008. Op dit appèl heeft de GS 2008 heden ook uitspraak gedaan.
5. Op 20 oktober 2006 heeft de KR Kampen-Noord – na kennisneming van het oordeel van de classis – besloten ds. E. Hoogendoorn met ingang van heden naar artikel 79 en 80 Kerkorde af te zetten als dienaar van het Woord in de Gereformeerde kerken in Nederland. Tegen dit besluit van de KR van Kampen-Noord heeft ds. Hoogendoorn uitdrukkelijk geen appèl ingesteld, omdat hij en de KR Ichthus deze KR niet als wettig erkent.
6. Op 23 maart 2007 heeft de KR Ichthus (na eerdere aankondiging) bij de GS 2008 herziening verzocht van de besluiten van de GS 2005, aangeduid met de nummers 3, 7, 8, 9 en 10.
7. Op 20 juni 2008 heeft de GS 2008 besloten aan het verzoek niet te voldoen.
8. Bij brief van 15 februari 2007 heeft het kerkgenootschap Gereformeerde Kerk Kampen-Noord (ingevolge artikel 7 van Regeling: de KR Kampen-Noord) de Commissie van Beroep in predikantszaken (verder: CvB) verzocht (samengevat):
  - a. te verklaren voor recht dat ds. Hoogendoorn geen enkele aanspraak (financieel noch materieel) meer toekomt uit hoofde van de rechtsrelatie tussen hem en Kampen-Noord en gedurende de periode waarin Hoogendoorn als predikant verbonden was aan Kampen-Noord; en voorts
  - b. te oordelen dat ds. Hoogendoorn de pastorie, Hoefblad 14 te Kampen, uiterlijk 15 augustus 2007 met het zijne en de zijnen dient te verlaten en te ontruimen.
9. Bij brief van 20 februari 2007 heeft ds. Hoogendoorn een drietal verzoeken gedaan aan de CvB in het geschil met het kerkgenootschap Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord met betrekking tot (in eigen formulering):
  - a. Uitbetaling achterstallig traktement tot 21 oktober 2006;
  - b. Toepassing GMV richtlijnen;
  - c. Doorbetaling traktement na afzetting 21/10/2006
10. Bij uitspraak van 18 mei 2007 heeft de Commissie van Beroep in predikantszaken bepaald:

inzake het verzoek van de KR Kampen-Noord (Eudokia)

  - toewijzing van het verzoek tot het niet gehouden zijn van doorbetaling van het traktement van ds. Hoogendoorn ná 20 oktober 2006;
  - toewijzing van het verzoek tot ontruiming door ds. Hoogendoorn van de pastorie, doch uiterlijk op 1 september 2007;
  - verklaring voor recht dat ds. Hoogendoorn voor wat betreft de besproken geschilpunten niet méér van Eudokia te vorderen heeft als in deze uitspraak vermeld;
  - voor het overige afwijzing van al hetgeen door Eudokia meer is gevorderd.

inzake het verzoek van ds. Hoogendoorn:

- toewijzing van het verzoek tot doorbetaling van zijn traktement tot en met 20 oktober 2006, onder verrekening van de bij de beslissing van de voorzitter in de voorlopige voorziening toegekende € 40.000,-- (bruto), zijnde een bedrag van € 20.434,24 (bruto) te verhogen met de wettelijke rente vanaf de dag van opeisbaarheid;
- voor het overige afwijzing van al hetgeen door Hoogendoorn meer is gevorderd.

11. Bij brief van 27 juni 2007 heeft E. Hoogendoorn beroep ingesteld bij de GS 2008 tegen de uitspraak van de CvB van 18 mei 2007. Het beroep is van gronden voorzien bij brief van 15 februari 2008.
12. Op 18 juli 2007 heeft de Voorzieningenrechter van de rechtbank Zwolle vonnis gewezen in het kort geding dat ds. Hoogendoorn heeft ingesteld tegen het kerkgenootschap Gereformeerde Kerk Kampen-Noord, hangende het beroep op de Generale Synode. Daarbij heeft de voorzieningenrechter het kerkgenootschap geboden zich te onthouden van enige ontruimingshandeling terzake van de aan ds. Hoogendoorn verhuurde woning Hoefblad 14 te Kampen, totdat de huurovereenkomst met betrekking tot deze woning op rechtsgeldige wijze zal zijn beëindigd. De overige vorderingen van ds. Hoogendoorn, alsmede de vordering in reconventie van het kerkgenootschap, zijn afgewezen.

Hoorzitting

Deputaten appèlzaken hebben beide partijen gehoord op 7 januari 2009. Ds. Hoogendoorn was in persoon aanwezig en werd bijgestaan door zijn raadsman, mr. A. Klaassen, advocaat te Veenendaal. De kerkenraad van Kampen-Noord werd vertegenwoordigd door R. de Boer en A.D. Blijdorp. De GS 2008 heeft kennisgenomen van het verslag van de hoorzitting met de aangehechte pleitnotities.

De vordering in beroep:

1. Ds. Hoogendoorn heeft uitdrukkelijk geen beroep ingesteld tegen de uitspraak van de CvB voor zover die betrekking heeft op de ontruiming van de pastorie.
2. Bij de hoorzitting is de klacht die betrekking heeft op de vermeerdering van de bedragen die door de KR Kampen-Noord op grond van de uitspraak van de CvB zou moeten betalen aan ds. Hoogendoorn door rekening te houden met de wettelijke rente, ingetrokken, omdat – met instemming van de KR Kampen-Noord – is vastgesteld dat die uitspraak daar al in voorziet.
3. Het beroep betreft
  - a. het wettig verklaren van de afzetting van ds. Hoogendoorn en de daaraan verbonden stopzetting van het traktement per 21 oktober 2006;
  - b. het niet toewijzen van de vordering om het traktement te verhogen op basis van de GMV-richtlijnen
  - c. het niet veroordelen van de KR Kampen-Noord in de kosten voor rechtsbijstand aan de zijde van ds. Hoogendoorn.

Besluit:

het beroep ongegrond te verklaren.

Gronden:

- 1 op grond van het bepaalde in artikel 16, derde lid, van de Regeling van de Commissie van Beroep in predikantszaken wordt het beroep gegrond verklaard als de GS van oordeel is dat de uitspraak van de commissie in strijd is met Schrift en belijdenis dan wel apert onjuist moet worden geacht. Daarmee is een hoge drempel opgeworpen voor een geslaagd beroep. De uitspraak van de onafhankelijke CvB zal als regel einduitspraak zijn en kan slechts in uitzonderlijke omstandigheden door de GS worden vernietigd. Die omstandigheden doen zich hier niet voor;
- 2 bij besluit van heden heeft de GS het appèl van onder meer ds. Hoogendoorn tegen de uitspraak van de classis Kampen van 19 oktober 2006 inzake de afzetting van ds. Hoogendoorn ongegrond verklaard. Tegen het besluit van de KR Kampen-Noord van 20 oktober 2006 is

- geen beroep ingesteld, zodat dit besluit rechtskracht heeft gekregen. De CvB heeft terecht de bevoegdheid van de KR Kampen-Noord die op 6 december 2004 is gaan functioneren, tot afzetting van ds. Hoogendoorn aangenomen, zoals ook blijkt uit de in het procesverloop onder 1. aangehaalde uitspraak van de GS 2005;
- 3 omdat vanaf 21 oktober 2006 de arbeidsrelatie tussen de KR Kampen-Noord en ds. Hoogendoorn reeds is verbroken, heeft ds. Hoogendoorn geen recht meer op betaling van traktement vanaf die datum. De CvB heeft dat terecht beslist;
- 4 de CvB heeft in haar uitspraak overwogen dat in de beroepsbrief slechts een jaarlijkse aanpassing van het traktement aan de hand van de koopkracht wordt genoemd en dat in de jaaroverzichten van 2002 en 2004 slechts wordt gerept van een procentuele verhoging van het traktement op basis van de GMV-norm. De omvang van het traktement is niet in verband gebracht met de GMV-norm. De CvB constateert vervolgens dat al geruime tijd bij de KR Kampen-Noord het voornemen bestond tot aanpassing van het traktement, in breder verband aangeduid als het totale arbeidsvoorwaardenpakket, maar dat dit voornemen niet heeft geleid tot toepassing van de door ds. Hoogendoorn gewenste GMV-richtlijnen. De CvB heeft voor het afwijzen van de vordering doorslaggevend geacht dat ds. Hoogendoorn niet heeft aangetoond of aannemelijk gemaakt dat de hoogte van zijn traktement onder de GMV-normen lag en dat de commissie dat ook niet is gebleken. De vordering is om die reden als onvoldoende gemotiveerd afgewezen. Ds. Hoogendoorn heeft in zijn aanvullend beroepschrift verwezen naar de stukken die hij bij de commissie heeft ingediend en gesteld dat raadpleging van de richtlijnen, de tabellen en de toelichting daarop al laat zien dat de stelling van de KR Kampen-Noord dat hij voordelen zou genieten die uitgaan boven de GMV richtlijn geen hout snijdt, onder meer omdat de genoemde voordelen van vrij wonen en premievrij emeritaat in de richtlijn zijn begrepen. Hij acht het onethisch dat de CvB niet is ingegaan op de bereidverklaring van zijn raadsman ter zitting om de benodigde gegevens binnen een dag over te leggen. De GS moet echter vaststellen dat ds. Hoogendoorn noch bij zijn beroep of aanvullend beroep, noch op enig ander moment voor de behandeling van zijn beroep bij deputaten appèlzaken, nadere gegevens heeft overgelegd waaruit zou kunnen blijken dat het oordeel van de CvB op dit punt apert onjuist is, ook niet de gegevens die binnen een dag zouden kunnen worden geproduceerd. Pas tijdens de hoorzitting bij deputaten appèlzaken is een stuk overgelegd van belastingdeskundige Dekens waaruit de negatieve verschillen tussen het uitbetaalde traktement en de GMV-richtlijnen over de jaren 2001 tot 2003 zouden blijken. Het overleggen van dit stuk, dat dateert uit 2003, op een dergelijk moment is in strijd met de goede procesorde. De KR Kampen-Noord is daarmee de mogelijkheid ontnomen daarop adequaat te reageren. Door de KR Kampen-Noord is ter zitting volstaan met het overleggen van eigen berekeningen, waaruit juist een positief verschil zou blijken, en het maken van enkele zeer globale opmerkingen over de door ds. Hoogendoorn ter zitting geproduceerde cijfers;
- 5 niet valt in te zien op grond van welke titel de KR Kampen-Noord zou zijn gehouden tot betaling van de kosten van rechtsbijstand van ds. Hoogendoorn in het onderhavige geschil. Daar gelaten of er niet omstandigheden denkbaar zouden kunnen zijn dat een KR zijn predikant tegemoet komt in de kosten die hij moet maken voor een beroep op de CvB, is er geen grond voor het oordeel dat de beslissing van de Commissie van Beroep om dat in dit geval niet te doen apert onjuist is.

Bespreking

Behandeling van dit appèl vindt plaats direct aansluitend aan de behandeling van het appèl van de kerkenraad Kampen-Noord (Ichthus) en ds.E. Hoogendoorn tegen het besluit van de classis Kampen (zie Acta artikel 50)

Van deputaten zijn aanwezig br. W. Haitsma, ds. R. Kelder, ds. J. Ophoff, ds. H. Pathuis en br. D.A.C. Slump. De afgevaardigden van de PS Overijssel zijn niet bij de vergadering aanwezig, evenals sommige synodeleden die zich vanwege persoonlijke betrokkenheid hebben verschoond.

De behandeling van dit appèl gebeurt in besloten zitting.

Na afloop van de besluiten Kampen-Noord spreekt de preses de vergadering toe:

Laat ik mogen beginnen de uitspraken bekend te maken die de synode vandaag heeft gedaan.

1. In antwoord op het verzoek van de kerkenraad-Ichthus en van ds E.Hoogendoorn om uit te spreken, dat ds E.Hoogendoorn ten onrechte is geschorst en afgezet en daarom predikant is in volle rechten in de Gereformeerde Kerken in Nederland, heeft de synode besloten aan het verzoek niet te voldoen.
2. Verder heeft de synode besloten het beroep van ds E.Hoogendoorn tegen de uitspraak van de Commissie van Beroep van 18 mei 2007 ongegrond te verklaren.

De betrokkenen zijn hierover inmiddels geïnformeerd.
Zij zullen z.s.m. ook de gronden onder deze uitspraken ontvangen.
Daarna zullen die ook publiek worden gemaakt.

Nu hiermee zowel de revisieverzoeken als de appèlschriften uit Kampen alle behandeld zijn, wil ik graag nog het volgende opmerken.

Wij zijn ons werk vanmorgen begonnen met het gebed van Daniël in Daniël 9:3-19.

We hadden er behoefte aan om samen eerst klein te zijn voor de Here.

We hebben Hem ónze schuld beleden.

Wat in Kampen is gebeurd, is in óns midden gebeurd.

Dat in Kampen nog geen verzoening tot stand is gekomen, is ons aan te rekenen.

Het is ons als kerken rondom niet gelukt.

We schamen ons voor de Here.

We schamen ons voor de blaam op zijn naam.

Zo zijn wij vandaag aan het werk gegaan.

Met het vurige verlangen vervolgens door eerlijke rechtspraak ons steentje te mogen bijdragen aan het helen van door onze zonden zo ernstig verstoorde verhoudingen.

Geve God open harten om de uitspraken en overwegingen van deze synode zó te lezen en te aanvaarden.

Het ging niet over bezwaren tegen de leer. Noch van ds Hoogendoorn. Noch van de kerkenraad van de Eudokia-gemeente.

Niet om díe reden is dan ook een gereformeerd predikant afgezet.

Maar juist omdat het niet over de leer van Schrift en belijdenis ging, had in 2004 – toen men elkaar als ámbtsdragers helemaal niet meer wist te vinden – de geméente in Kampen niet gescheurd mogen worden.

Die scheur was niet gereformeerd.

En daar ging het om in de uitspraken van Amersfoort-2005 en Zwolle-Zuid-2008.

Die scheur hoefde niet.

En die hóeft ook niet.

Waarom niet elkaar weer opzoeken en aanvaarden?

Graag doe ik vanaf deze plaats een appèl op mijn broeders en zusters in Kampen, maar ook daarbuiten:

laten wij als Daniël klein zijn voor het aangezicht van God

en een breuk die niet ging over de léér

zo spoedig mogelijk achter ons laten,

om de éér van onze Heer.

Artikel 52

20-06-2008

Appèl pastorale bearbeiding van homofiel geaarde broeders en zusters.

In comité heeft de vergadering een appèlschrift behandeld. Daarbij overwoog de synode het volgende.

Hoewel het hier om een appèl in een beleidsuitspraak gaat, gaan achter het appèl mensen schuil. Mensen die, onbedoeld, door uitspraken beschadigd kunnen worden. Eerdere besprekingen over deze zaak op classis en PS zijn weliswaar openbaar geweest, maar toch opteert het moderamen

voor een besloten behandeling, eventueel gevolgd door een openbare mededeling na de besluitvorming.

De vergadering stemt in met het voorstel van het moderamen.

De eerste ronde van de bespreking wordt gehouden op 4 april. Verdere bespreking vindt plaats op 18 april, terwijl besluitvorming plaatsvindt op 20 juni. Van deputaten zijn – per vergadering in wisselende samenstelling - aanwezig ds. A. Bas, J.P.A. Boersma, ds. R. Kelder, ds. P. Storm en W. Haitsma. Ook prof. Te Velde neemt aan de discussie deel. De afgevaardigden van PS-Overijssel zijn niet bij de besprekingen aanwezig.

Na afronding van de besprekingen leest de preses in een openbare zitting de volgende verklaring voor:

VERKLARING

De synode heeft zich een paar keer vrij uitvoerig beziggehouden met een appèl rond de pastorale bearbeiting van homofiel geaarde broeders en zusters.

Er werd gevraagd om een algemene regel dat een kerkenraad in het geval van het samen één huishouden vormen van homofiele broeders en zusters, ook al beloven zij zich van seksuele omgang te onthouden, de tucht naar art.76 K.O. moet bedienen. Die uitspraak heeft de synode niet gedaan.

Duidelijk uitgangspunt voor de synode is dat seksueel verkeer tussen mensen van hetzelfde geslacht in het licht van Gods liefdewet onaanvaardbaar is.

Maar hoe dit uitgangspunt toe te passen in bijzondere situaties? De synode heeft naar aanleiding van het beleid van de betreffende kerkenraad waartegen appèl was ingediend uitgesproken:

1. dat de betreffende kerkenraad het samenwonen van homofiele broeders en zusters die een affectieve relatie met elkaar hebben onder de belofte van uitsluiting van seksuele omgang dient af te wijzen;
2. dat of en op welk moment deze afwijzing gepaard moet gaan met de kerkelijke tucht zoals beschreven in art. 76 KO beoordeeld dient te worden door de betreffende kerkenraad zelf omdat dat behoort tot de pastorale ruimte die een kerkenraad heeft in concrete situaties.

In eerste instantie besloot de synode de berichtgeving rondom het appèl hierbij te laten. Op 19 september evenwel werd een voorstel van het moderamen aanvaard om de uitspraak geanonimiseerd op te nemen in de Acta en niet alleen in de Handelingen (16 stemmen voor, 4 tegen, 6 onthoudingen).

SAMENVATTING VAN HET GESCHIL

Bezwaarden betwisten de juistheid van het beleid zoals hun kerkenraad dat voert inzake homofilie, c.q. homoseksualiteit. Het geschil spitst zich, naar partijen op de hoorzitting ook verklaarden, toe op de vraag of de kerkenraad kan volstaan met het nadrukkelijk afraden van het samenwonen van homofiele broeders of zusters die een affectieve relatie met elkaar hebben onder de belofte van uitsluiting van seksuele omgang en zij in die samenwoning volharden, dan wel dit samenwonen moet afwijzen. Dit laatste zou volgens beide partijen als consequentie hebben dat een kerkenraad bij voortzetting van het samenwonen tucht zal moeten toepassen. Niet in geschil is de beoordeling van relaties waarin personen van hetzelfde geslacht seksuele omgang met elkaar hebben: zowel de bezwaarden als de kerkenraad wijzen dergelijke relaties af.

Besluit:

- a. uit te spreken dat het samenwonen van homofiele broeders of zusters, die een affectieve relatie met elkaar hebben onder de belofte van uitsluiting van seksuele omgang, door de betrokken kerkenraad dient te worden afgewezen in plaats van het huidige beleid dat zulks wordt afgeraden en

- b. uit te spreken dat of en op welk moment dit afwijzen van het samenwonen gepaard moet gaan met het toepassen van de kerkelijke tucht, zoals beschreven in art. 76 KO, beoordeeld dient te worden door de kerkenraad aangezien dit behoort tot de pastorale ruimte die een kerkenraad heeft in concrete situaties.

Gronden:

PROCEDUREEL

1. een bepaalde kerkenraad heeft in 2000 (voorzover nu nog van belang en zoals aangeduid onder de loop van het geschil onder 1) algemene uitspraken gedaan over het “samenwonen door verliefden”. Deze uitspraken hebben niet geleid tot het nu aan de orde zijnde appèlschrift. In het nu aan de orde zijnde appèlschrift tegen de beleidsuitspraken van 2001 en 2002, verzoeken bezwaarden de generale synode een algemene uitspraak te doen over het ongetrouwd samenwonen van mensen die verliefd zijn. Nu deze vraag niet aan de orde was in het appèlschrift bij de classis en dus buiten het oorspronkelijke geschil staat, kunnen wij dit verzoek niet als bezwaar in behandeling nemen. Deze algemene vraag is (zoals bleek tijdens de hoorzitting) in dit geschil ook niet de orde. Wij zullen ons dan ook beperken tot de vraag als weergegeven in de samenvatting van het geschil;

INHOUDELIJK

2. zoals blijkt uit de door beide partijen onderschreven samenvatting van het geschil betreft het punt dat hen verdeeld houdt niet een woordenstrijd over de begrippen “nadrukkelijk afraden”, dan wel “afwijzen”, maar de vraag of de kerkenraad kerkelijke tucht zal moeten toepassen indien sprake is van samenwonende homofiele broeders of zusters die een affectieve relatie met elkaar hebben onder de belofte van uitsluiting van seksuele omgang en zij in die samenwoning volhardten;
3. bij het ambtelijk spreken moet aan de macht van satan en de zuigkracht van de zonde het gewicht worden toegekend die ze daadwerkelijk hebben. De Here Jezus heeft zijn discipelen het gebod geleerd om niet in verzoeking geleid te worden en Hij heeft hen ook het gebod gegeven om wat verleiding tot zonde in je leven betekent niet te zoeken maar juist radicaal weg te doen (Mat. 5: 29, 18: 7-9). De uitleg van de Heidelbergse Catechismus in Zondag 52 vraagt bij de zesde bede van het ‘Onze Vader’ (“En leid ons niet in verzoeking maar verlos ons van de boze”) met nadruk aandacht voor het feit dat wij van onszelf zó zwak zijn, dat wij zelfs geen ogenblik kunnen standhouden en bovendien onze doodsvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten. Deze realistische belijdenis maakt dat de kerkenraad in zijn herderlijke zorg voor hen die (gaan) samenwonen niet anders dan met grote ernst kan waarschuwen voor onderschatting van de zuigkracht van de verleiding en voor overschatting van de eigen weerbaarheid tegen die verleiding en een levensstijl moet afwijzen die aan de verleiding bewust blootstelt;
4. de synode overweegt tevens dat het samenwonen in een te enge context wordt beoordeeld als het accent van de ambtelijke zorg volledig wordt gelegd op het risico dat samenwonenden zullen bezwijken voor de zonde van seksuele omgang. Het huwelijk zoals dat door God is ingesteld heeft immers als zodanig een publiek karakter, waarbij ook op de overheid een appèl uitgaat het huwelijk als unieke levenseenheid publieke bescherming te bieden. Tegen deze achtergrond heeft de kerk ook altijd principieel bezwaar gehad tegen ongehuwd samenwonen van een man en een vrouw. Dat geldt dus evenzeer voor personen van gelijk geslacht die publiek als paar gaan samenwonen. De kerkenraad moet daarom deze vormen van samenwonen niet alleen beoordelen in het licht van het metterdaad voorkomen van seksuele omgang en het ambtelijk vermaan niet beperken tot situaties waarin van een dergelijke omgang is gebleken. In de huidige culturele situatie in ons land kan de kerk ook niet ongevoelig zijn voor het publieke effect dat uitgaat van het publiek samenwonen van ‘verliefde homofielen’;
5. ook wanneer de synode hierboven uitspreekt dat voor kerkelijk beleid uitgangspunt hoort te zijn het *afwijzen* en niet enkel het *afraden* van het samenwonen van op elkaar verliefde broeders en zusters, is daarmee nog niet de uitspraak gedaan dat de bewuste kerkenraad in de

concrete situatie die de aanleiding is geweest voor de standpuntbepaling van de kerkenraad, tot tuchtoefening had moeten overgaan. Tot zo'n uitspraak is de synode niet in staat of geroepen. In geding is wat voor een kerkenraad het schriftuurlijke uitgangspunt voor algemeen geformuleerd kerkelijk beleid moet zijn. De betrokken kerkenraad is als direct verantwoordelijke voor de herderlijke zorg aan de eigen gemeenteleden, door de classis terecht de pastorale ruimte gelaten om van een dergelijke maatregel af te zien.

Artikel 53

20-06-2008

Appèlschrift br. M.A. Jonker cs versus PS Holland-Zuid

Voorstel: deputaten appèlzaken

Materiaal:

appèlschrift van de brs. S.J. Driessen, A.J. Flipse, M.C. Flipse, M.A. Jonker en J.A. Karssenberg tegen het besluit van de Particuliere Synode Holland-Zuid dat de kerkenraad van Rotterdam-Stad niet verplicht is de opvattingen van zijn emerituspredikant te toetsen.

Voorgeschiedenis en procesverloop:

In het voorjaar van 2002 verschijnt het boek "*Woord op schrift; theologische reflecties over het gezag van de Bijbel*". In dit boek is een bijdrage opgenomen van drs. (inmiddels dr.) A.L.Th. de Bruijne die als docent werkzaam is aan de Theologische Universiteit te Kampen en die daarnaast als emerituspredikant verbonden is aan de Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Stad. Omdat appellanten deze bijdrage op onderdelen in strijd achten met de Bijbel en de gereformeerde belijdenis dienen zij daartegen op 11 december 2002 bezwaar in bij de kerkenraad van Rotterdam-Stad, naar hun oordeel belast met het toezicht op zijn predikant. Per gelijke datum dienen zij een bezwaarschrift in bij het Curatorium van de Theologische Universiteit vanwege het feit dat drs. De Bruijne als docent werkzaam is onder verantwoordelijkheid van dat orgaan. (*Terzijde zij hier vermeld dat het Curatorium de bezwaren heeft afgewezen en dat tegen deze afwijzing de appellanten tot op heden niet in appèl zijn gegaan bij de generale synode*).

De kerkenraad van Rotterdam-Stad antwoordt op 20 april 2004 met het toezenden van zijn "Reactie op bezwaarschrift d.d. 11 december 2002" (die op 19 april 2004 gedateerd had moeten zijn). De kerkenraad ziet binnen de in het kerkverband gemaakte afspraken (instelling van Curatorium voor toezicht op de docenten) voor hem geen taak weggelegd inzake de beoordeling van het bezwaar. Bij brief van 9 juli 2004 gaan de appellanten vervolgens in appèl bij de classis Rotterdam, omdat zij van mening zijn dat de kerkenraad wel bevoegd is én gehouden is inhoudelijk op de bezwaren in te gaan. Drs. De Bruijne is emerituspredikant van Rotterdam-Stad en de kerkenraad dient daarom toe te zien op leer en leven van hem (art. 13 en 18 KO.).

In een hoorzitting van de commissie appèlzaken van de classis op 26 augustus 2004 (waarvoor de appellanten zich hebben afgemeld) houdt de commissie aan de kerkenraad voor dat deze een eigen verantwoordelijkheid heeft ten opzichte van zijn emerituspredikant. Men erkent dat het onderscheid tussen het docentschap en het predikantschap soms moeilijk te maken is. Maar nu appellanten de betrouwbaarheid van de predikant t.a.v. het Schriftgezag in geding brengen, is – naar de inschatting van de commissie – zijn positie als predikant van Rotterdam-Stad toch wel aan de orde. De kerkenraad reageert vervolgens bij brief van 28 december 2004 onder protest alsnog inhoudelijk op het bezwaarschrift en wijst daarbij de bezwaren af.

Tegen deze inhoudelijke afwijzing gaan appellanten bij brief van 13 mei 2005 in beroep bij de classis Rotterdam. Op 8 september 2005 doet deze de volgende uitspraak:

- dat in deze kwestie de kerkenraad van Rotterdam-Stad niet de eerst verantwoordelijke is om uit te spreken of drs. De Bruijne in strijd gekomen is met Schrift of belijdenis;
- dat de kerkenraad van Rotterdam-Stad, gelet op zijn verantwoordelijkheid, zich voldoende heeft ingespannen om inhoudelijk te reageren op appellanten;

- voor het overige dit appèl niet ontvankelijk te verklaren en appellanten te wijzen op de kerkelijke weg die in dezen geldt.

Hierop gaan de broeders op 17 februari 2006 in appèl bij de Particuliere Synode Holland-Zuid. Het besluit van de classis is naar hun oordeel tweeslachtig wat de verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de kerkenraad betreft. Bovendien is aan de inhoudelijke bezwaren geen recht gedaan. Men handhaaft de eerder bij kerkenraad en classis ingediende appèlschriften en verzoekt de bezwaren gegrond te verklaren. Door omstandigheden is het bezwaarschrift pas in 2007 in behandeling genomen. Bij besluit van 21 maart 2007 wordt het appèl ongegrond verklaard.

Gedateerd 26 juni 2007 dienen de appellanten een appèlschrift in en verzoeken de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 te oordelen dat de besluiten van de particuliere synode, classis en kerkenraad ten onrechte zijn genomen en dat de bezwaren tegen de bijdrage van dr. De Bruijne gegrond zijn.

Nadere stukken

Deputaten hebben de brief van de kerkenraad 20 april 2004 bij appellanten opgevraagd (zie bijlage 2 bij aanbiedingsbrief).

Hoorzitting

Gelet op de stukken bestaat er voldoende duidelijkheid over het punt van geschil. Het horen van de partijen is daarom door deputaten niet nodig geoordeeld. Aan appellanten en de kerkenraad is hiervan mededeling gedaan waarbij de veronderstelling is uitgesproken dat zulks ook voor hen geldt. Zij hebben tegen deze veronderstelling geen bezwaar gemaakt.

Samenvatting van het geschil

Waar opvattingen van dr. De Bruijne zoals weergegeven in *Woord op schrift; theologische reflecties over het gezag van de Bijbel* in strijd zijn met Schrift en belijdenis - en het Schriftgezag in geding is, dient de kerkenraad van Rotterdam-Stad zijn verantwoordelijkheid jegens zijn emerituspredikant te nemen.

Besluit:

het appèl ongegrond te verklaren.

Gronden:

1. de kerken hebben met het Statuut van de Theologische Universiteit het toezicht op leer en leven van de docenten aan deputaten-curatoren opgedragen;
2. de deputaten-curatoren hebben in die verantwoordelijkheid de bij hem ingediende identieke bezwaren tegen de opvattingen van dr. De Bruijne gemotiveerd afgewezen;
3. de deputaten-curatoren hebben over hun arbeid, inclusief hun uitspraak over deze bezwaren, rapport uitgebracht aan de Generale Synode Amersfoort-Centrum 2005 die het beleid van curatoren heeft goedgekeurd. Daarmee spreken de gezamenlijke kerken met curatoren impliciet uit dat de bezwaren tegen dr. De Bruijne ongegrond zijn gebleken;
4. de Particuliere Synode Holland-Zuid 2006 is daarom op goede gronden tot een juiste beslissing gekomen;
5. de deputaten-curatoren zijn de enige instantie waar bezwaren tegen leer en leven van docenten kunnen worden ingebracht. Ter wille van de rechtszekerheid van een docent en de duidelijkheid in de procesgang mag hierover geen misverstand bestaan.

Bespreking

De deputaten ds. A. Bas, mr. J.P.A. Boersma en ir. W. Haitsma zijn bij de bespreking aanwezig. Namens hen geeft Haitsma een korte toelichting op het voorstel. Het Statuut van de TU geeft in dezen een heldere lijn aan. Er is geen reden hiervan in deze situatie af te wijken.

Vanuit de commissie Zeeland, Noord-Brabant en Limburg wordt een amendement ingediend, om toe te voegen in de gronden 1 en 5 *terzake van hun werk aan de universiteit*. Naar het oordeel van de commissie komt er teveel op het bordje van de CvT wanneer zij op alle punten van leer en leven de instantie zijn die te bevragen zijn op het doen en laten van docenten.

Deputaten achten dit bezwaar nu niet aan de orde. Indien de kerken van mening zijn dat het op een andere wijze geregeld moet worden, moet dat via andere kanalen aan de orde gesteld worden, niet indirect via het afwijzen van een appèlschrift. Verder laat de uitspraak de bevoegdheid van de plaatselijke kerkenraad onverlet om, indien zij dat nodig acht, een docent vanwege bijvoorbeeld zijn wandel te vermanen.

In grote lijnen stemt de vergadering in met het voorstel. Wel wordt gevraagd om in het nieuwe Statuut nog eens te kijken naar deze bepaling. Vraag is of daar ook de emeriti en oud-docenten onder vallen. Kan er eventueel een afbakening komen via het inbrengen van art. 76 KO?

Is het appèl de jure wel ontvankelijk? En hoe voorkom je - zoals hier gebeurd is - dat een classis verkeerd omgaat met de materie?

In hun antwoord wijzen deputaten er nogmaals op dat hier niet eventuele wijzigingen van het Statuut aan de orde zijn. Op die punten gaan ze dan ook niet in. Een onontvankelijk verklaren is wat lastig. Het nieuwe Statuut van de TU is pas van kracht sinds de synode van AC. Niet geheel helder is welke rechtsregels in Amersfoort golden. Vandaar dat voorgesteld wordt het appèlschrift ongegrond te verklaren. Tegelijkertijd geeft dat de mogelijkheid nog eens expliciet vast te leggen hoe de kerken dit geregeld hebben. Daarmee geef je bekendheid aan de regel en voorkom je hopelijk ook dat een classis een andere koers kiest.

Hierna vindt de besluitvorming plaats. De aanvulling die vanuit de commissie wordt voorgesteld wordt met 4 stemmen voor verworpen. Daarna wordt het ongewijzigde voorstel in stemming gegeven. Dat wordt aanvaard met algemene stemmen. De leden van de PS Holland-Zuid en de leden van het College van Toezicht van de TU blijven buiten stemming.

Artikel 54

27-09-2008

Bezwaarschrift R.W. de Graaf cs tegen uitspraak PS Utrecht d.d. 7 juni 2007

Materiaal:

1. bezwaarschrift van de brs. H. van Dijk, B. Duyst, R.W. de Graaf en D.J. de Vries te Spakenburg van 9 september 2007 tegen de uitspraak van de PS Utrecht d.d. 7 juni 2007, voorzien van bijlagen;
2. aanbiedingsbrief met bijlagen van deputaten appèlzaken GS d.d. 2 april 2008.

Besluit:

het bezwaarschrift niet ontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. artikel 31 KO. houdt geen onbeperkt toetsingsrecht of beroepsrecht in; het recht om zich te beroepen op de meerdere vergadering wordt slechts toegekend aan degene die van oordeel is dat hem door een uitspraak van een mindere vergadering onrecht is aangedaan;
2. allereerst is de bijdrage van drs. Doedens in "Woord op Schrift" die br. De Graaf c.s. gecorrigeerd willen zien, geen uitspraak van een mindere vergadering. Voorts laat de omschrijving van artikel 31 KO. geen ruimte voor de opvatting dat willekeurige kerkleden op grond van dat artikel het recht zouden hebben om al naar zij dat gewent achten, een publicatie van een predikant ten opzichte van wie zij niet in een bijzondere (rechts)betrekking staan, te doen toetsen door een kerkelijke appèlinstantie – tot en met uiteindelijk de Generale Synode - op haar schriftuurlijk of confessioneel gehalte. Waar zij dat recht niet hebben, kunnen zij zich dat recht

- ook niet via een omweg verschaffen, namelijk via een verzoek aan een kerkenraad die tot de betrokken predikant evenmin in een bijzondere rechtsbetrekking staat;
3. in de Gereformeerde Kerken is het toezicht op leer en leven van een predikant primair toevertrouwd aan de kerkenraad van de gemeente waaraan hij verbonden is (artikel 21 en 79 KO.). Daarnaast heeft ook de desbetreffende classis een bepaalde verantwoordelijkheid (zie bijv. artikel 6, 7 en 79 KO.). In de KO. is op dit punt niet voorzien in een mogelijke rol van elk individueel kerklid, waar ook woonachtig. Br. De Graaf c.s. hebben niet gesteld dat zij wat betreft (het ijken van) de publicatie van drs. Doedens een bijzondere verantwoordelijkheid dragen waardoor zij zich zouden onderscheiden van elk ander lid van een gereformeerde kerk in Nederland;
  4. een kerkenraad van een andere gemeente dan die waaraan een bepaalde predikant is verbonden, heeft geen gezag over die predikant. Indien deze kerkenraad een mening uit over een uitlating van die predikant of een oproep doet aan die predikant en/of diens kerkenraad om die uitlating te (doen) corrigeren, kan dat – afhankelijk van het geval - geraden zijn. Maar een dergelijke actie van de betreffende kerkenraad vindt niet plaats in het kader van een bijzondere bevoegdheid van deze kerkenraad t.o.v. die predikant en heeft dus geen rechtseffect. Indien de kerkenraad besluit geen mening te uiten of een oproep te doen, kan daarmee dus geen onrecht worden gedaan aan het kerklid dat deze kerkenraad heeft verzocht om de mening te uiten of de oproep te doen;
  5. wanneer individuele gemeenteleden zich zorgen maken over wat een predikant van een andere gemeente heeft geschreven, kunnen zij die zorgen kenbaar en bespreekbaar maken. Zij kunnen dat in het openbaar doen bijvoorbeeld via de pers. Zij kunnen er ook voor kiezen zich te wenden tot de betrokken predikant. Het staat hun eveneens vrij om indien dat contact niet tot een in hun ogen bevredigend resultaat leidt, hun zorgen voor te leggen aan de kerkenraad onder wiens toezicht de betrokken predikant staat, en die kerkenraad aan te spreken op zijn verantwoordelijkheid zoals zij die zien. Ook staat het hun vrij om niet zelf deze stappen te ondernemen maar aan de eigen kerkenraad (in dit geval de kerkenraad van Spakenburg-Zuid) te vragen om zich te wenden tot de betrokken predikant en/of diens kerkenraad. Al deze mogelijke stappen hebben echter niet tot gevolg dat zij zich daardoor een beroepsrecht op grond van artikel 31 KO. kunnen verschaffen in geval aan een hunnerzijds gedane oproep of verzoek, gericht aan de betrokken predikant of diens kerkenraad dan wel aan de eigen kerkenraad, geen gehoor wordt gegeven. Ook dan blijft staan hetgeen is vermeld in grond 2.

Bespreking

Van deputaten appèlzaken zijn bij de bespreking aanwezig de brs. ir. W. Haitsma, mr. P. Lourens, ds. J. Ophoff en mr. D.A.C. Slump. De afgevaardigden van de PS Utrecht en, gelet op de voor-geschiedenis van het appèl, van de PS Zeeland, Noord-Brabant en Limburg nemen plaats op de publieke tribune en maken zo geen deel uit van de vergadering.

Ds. Ophoff geeft een korte toelichting bij het voorstel. Hij schetst de lange weg die het appèl in de afgelopen jaren heeft afgelegd: eerst via de classis Middelburg bij de PS Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, en vervolgens via de PS Utrecht naar de GS. De centrale vraag die aan de orde is, is deze: heeft een gemeentelid elders uit het land rechtsingang bij de meerdere vergaderingen om bezwaar aan te tekenen tegen een publicatie van een predikant van elders? Naar het oordeel van deputaten bestaat daar geen rechtsgrond voor. Er is geen besluit van een mindere vergadering waardoor betrokkenen onrecht is aangedaan. In grond 5 is daarom een algemene lijn aangegeven, gezien het algemene karakter van de uitspraak.

Er wordt gevraagd vanuit de vergadering of de broeders die in appèl zijn gegaan dit hadden kunnen weten. Of is hier sprake van nieuw kerkrecht? Hebben we niet in het verleden, denk aan de tijd van de Open Brief, juist individuele gemeenteleden opgeroepen om, indien ze bezwaard waren, die bezwaren ook kenbaar te maken? Om de dwaling te weerstaan? Die verantwoordelijkheid moesten individuele kerkleden toch nemen? Te denken valt ook aan de publicatie van ds. Telder in de zestiger jaren. Door een bezwaar daartegen vanuit de kerkenraad van Hoogeveen is die kwestie aan het rollen gebracht. In het verlengde hiervan wordt gevraagd of er jurisprudentie is op dit gebied. Kan uit het verhaal opgemaakt worden dat deputaten de facto bezwaar hebben tegen de inhoudelijke behandeling op de eerdere vergaderingen?

Een tweede punt betreft het feit dat de classis Middelburg wel een uitspraak heeft gedaan. Mochten de broeders er daarna niet vanuit gaan dat zij daadwerkelijk ingang hadden?

Een andere opmerking die gemaakt wordt is dat het onbevredigend blijft om een bezwaarschrift op formele gronden af te wijzen, terwijl er meer dan voldoende gelegenheid is om ook inhoudelijk niet mee te gaan in de denkrichting van appellanten. Dit lost geen probleem op – en dat zou een kerkelijke vergadering wel moeten doen. De een pleit in dit verband voor een meer pastorale insteek – terwijl een ander juist wijst op de taak van de synode als rechter. De GS is geroepen een rechtelijke uitspraak te doen – het pastoraat zal op plaatselijk niveau inhoud en vorm moeten krijgen.

Deputaten gaan eerst in op het begrip verantwoordelijkheid. Wel nu, die verantwoordelijkheid wordt ook niet ontkend, vgl. de eerste zin van grond 5. Maar verantwoordelijkheid hebben is nog geen rechtsgrond. We spreken hier over appèlrecht. Dan moet er getoetst worden op de rechtsgronden die naar voren worden gebracht. Er liggen voldoende mogelijkheden voor gemeenteleden om, wanneer ze dat nodig achten, in geweer te komen. In geschrift, in contact met de betrokkene, in een eventueel aanschrijven van de betrokken kerkenraad. Maar de rechtsgronden die art. 31 geven ontbreken hier. Het onderscheid tussen een pastorale benadering en een juridische benadering wordt door deputaten met kracht afgewezen. We hebben afspraken hoe we met elkaar omgaan. Dan begint het pastoraat met een heldere uitspraak op juridisch vlak, en niet andersom. Ook art. 31 heeft een voluit pastorale strekking. Vrede door recht is een zeer Bijbels uitgangspunt. En, van de andere kant bekeken, getuigt het van pastoraal denken als we schrijvers van publicaties bloot stellen aan allerlei juridische procedures, terwijl we het toezicht op leer en leven hebben toevertrouwd aan de kerkenraad van de betrokkene? De rechtsgrond van art. 31 is: onrecht aangedaan. Dat is hier niet aan de orde – en niemand in de vergadering heeft het tegendeel betoogd. Het is goed om zuiver te houden in welk kader een GS optreedt: art. 31 benoemt de synode tot een rechterlijk orgaan. Is dat te juridisch? Nee, het is juist om te voorkomen dat niet-juridische geschillen in een juridisch kader worden geplaatst. Een inhoudelijke afweging kan dan ook niet aan de orde zijn. Dan ga je je boekje te buiten.

Is er sprake van nieuw kerkrecht? Veel jurisprudentie is niet voorhanden of bekend. De synode van Leusden 1999 heeft een deputaatschap ingesteld vanuit de gedachte dat er meer eenheid zou dienen te komen in de behandeling van appèlzaken. Dat heeft de afgelopen jaren op divers gebied geleid tot verfijning en bijstelling. Vandaar ook dat grond 5 wat uitvoeriger is geformuleerd. Dat betekent meer helderheid voor de toekomst.

Bovendien is door de PS Zeeland, Noord-Brabant en Limburg al ten principale een zelfde weg geweest. Alleen zat daar een formulering bij die appellanten de mogelijkheid gaf om naar hun eigen kerkenraad te gaan. Die mogelijkheid is, ten onrechte, aangegrepen om bij de eigen kerkenraad een standpunt af te dwingen. Dat is de ingang geweest voor de nieuwe procedure die via de PS Utrecht gestart is.

Onbevredigend, zo'n formele uitspraak? Ja, misschien wel. Het leert ons, en velen met ons, dat, net als in het wereldlijk recht, het vaak voorkomt dat een uitspraak van een rechter geen daadwerkelijke oplossing biedt. Denk aan de uitspraak van de rijdende rechter op de televisie: dit is mijn uitspraak en daar zult u het mee moeten doen. Is er dan iets opgelost? Wie de betrokkenen na afloop hoort weet beter.

Het besluit wordt met 1 stem tegen en 2 onthoudingen genomen.